

KRALJICA MISTERIJE

# AGATA KRISTI

[knjige.club](http://knjige.club)



HERKUL POARO  
I PAVILJON U GRINŠORU

Naslov originala:  
*Hercule Poirot And The Greenshore Folly*

*Agatha Christie*

HERKUL POARO  
i  
paviljon u Grinšoru

Knjige.club

Prevela sa engleskog:  
*Jelena Ljumović Aleksić*

BDR MEDIA d.o.o.  
2018.

2  
**Knjige.club**

*Predgovor*  
*Metjua Pričarda*

Neuobičajeno za Agatu Kristi, radnja *Vašara zločina (Dead Man's Folly)* - knjige koja je nastala iz ove novele - odigrava se na posebnom mestu, u ovom slučaju u Grinvej Hausu<sup>1</sup> na reci Dart u južnom Devonu. Na imanju Grinvej je Nima (tako sam ja zvao svoju baku) provodila letnje mesece od trenutka kada ga je kupila 1938, pa sve do svoje smrti 1976. Već skoro petnaest godina je pod zaštitom Nacionalnog fonda i povremeno je otvoren za javnost.

Serijal ITV-ja *Poaro Agate Kristi* sa Dejvidom Sačetom u glavnoj ulozi koji je krunisan filmom *Vašar zločina* snimanom upravo na ovom mestu, kao i serija o ranim slučajevima Herkula Poaroa koja je počela 1989. *Avanturama kuvarice iz Klapama* i slavno se završio u samom Grinveju. Ni Nima, niti moja pokojna majka Rosalinda, koja je umnogome doprinela snimanju TV serija, nisu mogle poželeti išta bolje. Kao da se Herkul Poaro vratio kući.

Sama sreća je umešala svoje prste, pa smo bili blagosloveni lepim, prijatnim, letnjim vremenom tog poslednjeg dana snimanja ispred kuće - kada se radila scena koja dramski nije od posebnog značaja - ali jeste izuzetno značajna u načinu na koji je Dejvid Sačet dočarao Poaroa u punom sjaju kako se penje stepenicama Grinveja i kuca na vrata u svom krajnje

---

<sup>1</sup> *Greenway House* - kuća Agate Kristi na Grinvej imanju prim. prev.

izrazitom stilu. Nakon što je snimanje scene tri puta ponovljeno, čuli smo čuvene reči - 'gotovo je' - i nije bilo oka u kući koje nije zasuzilo, a ni među masom sveta u dvorištu koja se okupila da proslavi završetak jedne od najvoljenijih televizijskih serija, ali i jednog od najomiljenijih književnih likova Herkula Poaroa, koga je igrao Dejvid Sačet, glumac koji je na najveličanstveniji način doneo njegov lik. Da je iko rekao Nimi (koja nažalost nije upoznala Dejvida Sačeta) da će serijal te veličine i popularnosti biti rađen kontinuirano tokom dvadeset pet godina, ubeđen sam da mu ne bi poverovala.

Moja posebna naklonost *Vašaru zločina*, zapravo je nastala mnogo pre snimanja televizijskog serijala.

Knjiga je objavljena 1956, kada sam imao trinaest godina, počeo da uživam u čitanju Niminih knjiga i kao školarac sa porodicom provodio letnje raspuste u Grinveju, gde je, naravno, bila i Nima. Ne mogu reći da se sećam gala svečanosti na travnjaku, ali nesumnjivo pamtim proslave manjeg obima, pošto je Grinvej bio domaćin biranim prijateljima iz sveta književnosti i pozorišta (bilo je to na vrhuncu Nimine karijere pisca pozorišnih komada za Vest end), kao i prijateljima mog dede Maksa Malovana<sup>2</sup> iz sveta arheologije. Nima nikada nije stvarala svoje likove isključivo po ugledu na ljude iz stvarnog života, ali slagao bih kad ne bih priznao da sam u ser Džordžu i lejdi Stabs, a posebno u gospođi Folijat, prepoznao pojedine njene poznanike. Nije me posebno iznenadilo ni saznanje da se u *Vašaru zločina* pojavljuju stoperi. Njih smo često susretali jer je u blizini postojao hostel za mlade pod nazivom Mejpul.

Međutim, smatram da *Vašar zločina* evocira dve određene uspomene iz mog detinjstva koje držim posebno važnim: jedna je uspomena na osobu, a druga na mesto. Osoba je Arijadna

---

<sup>2</sup> Maks Malovan nije bio otac Metjuovoj majci Rosalindi, već drugi muž njegove bake Agate Kristi, prim. prev.

Oliver koja, iako mnogo žustrija nego što bi Nima ikada mogla biti, poseduje ponešto od njenog entuzijazma, ljubavi prema jabukama i spisateljske radoznalosti koji me mnogo podsećaju na Nimu. Arijadnin lik pojavljuje se u sedam romana, u šest sa Poaroom, a Zoi Vonamejker ju je izuzetno dočarala u filmu. Mesto je kućica za čamce u kojoj je nesrećna žrtva pronađena ubijena. Nima i ja smo često u popodnevnim satima šetali do te kućice u Grinveju, posmatrali ljude kako uživaju u plovidbi (na *Kiloranu*, *Ponosu Pejtona*, *Briksam Belu*, ali i one pasionirane veslače za koje sa zadovoljstvom mogu da kažem da ih još uvek viđam), Turistički vodiči na tim većim brodovima nisu propuštali da se osvrnu na Grinvej i spomenu da je on dom Agate Kristi (tačnije bi bilo da kažu kako je to njena letnja rezidencija) i, mada smo čuli njihove glasove dok su plovili pored nas, ne sećam se da ju je iko ikada prepoznao dok je potpuno opušteno sedela sa unukom ispred kućice za čamce!

Sada kada sam ponovo pročitao knjigu, prisetio sam se perioda kada sam je čitao još kao mlad tinejdžer i po prvi put malo bolje razumeo građenje detektivske priče u odnosu na ljude i mesta iz stvarnog života jer sam uvideo sličnost sa onima koji se pojavljuju u ovoj knjizi. Ta autentičnost je, naravno, samo jedan od razloga zašto Nimine knjige i danas deluju tako stvarne i uverljive. U ono vreme za mene su teme arheologije i Bliskog istoka bile čista naučna fantastika iako je Nima koristila istu tehniku građenja likova nalik onima iz stvarnog života, stvarala priču oko poznatih znamenitosti i obeležja i dodavala im pregršt mašte, baš kao što je slučaj i sa knjigom *Vašar zločina*. Nadam se da ću jednoga dana biti u prilici da posetim Nimrud, egipatske piramide ili koju drugu lokaciju koja je inspirisala Nimu, kako bih mogao da ih vidim kroz njenu prizmu. Nedavno sam posetio jedno posebno mesto njene inspiracije na Tenerifima na Kanarskim ostrvima,

ono oko koga se odigrava priča o Harliju Kvinu pod nazivom „Čovek iz mora“ (u kratkoj knjizi *Misteriozni gospodin Kvin*) - to je sjajna kratka priča koja još uverljivije zvuči nakon što sam posetio mesto na kome se odigravala.

Kao što verovatno znate, moja porodica je poklonila Grinvej 1999. Nacionalnom fondu i on je većim delom godine otvoren za posetioce. Sada svi mogu da posete kućicu za čamce u kojoj se odigralo ubistvo, da predahnu u fotelji u kojoj je odmarala Heti Stabs ili budu ljubazni prema stoperima kojima je sada dozvoljeno da uđu na imanje. Takođe, možete uočiti i da prodavnica Nacionalnog fonda ima najprobraniju kolekciju knjiga Agate Kristi u zapadnoj Engleskoj. Iako je *Vašar zločina* neobičan po tome što se njegova radnja odigrava na stvarnom mestu, to nije jedini roman Agate Kristi koji je usko povezan sa Grinvejem. Ukoliko vam se dopao, onda bi nesumnjivo trebalo da pročitate *Pet prasića!* I na kraju, jedna od fraza koju često koristim kako bih opisao knjige i filmove Agate Kristi jeste „jedva čekani“ i smatram da su Robin Braun i Geri Kaland, dva glavna upravnika Grinveja koje je postavio Fond još 1999, ali i svi zaposleni u njemu, učinili Grinvej prijatnim i gostima omiljenim mestom kakvim ga je učinila Nima kada sam ja bio mlad. Nadam se da ćete posle čitanja ove knjige i eventualnog gledanja filma sa Dejvidom Sačetom, možda upravo vi posetiti originalnu lokaciju na kojoj se radnja odigrava. Kakvo vas zadovoljstvo samo očekuje!

*Metju Pričard*

*Monmut, januar 2014.*

HERKUL POARO  
i  
paviljon u Grinšoru  
Knjige.club

**PRVO  
POGLAVLJE**

Knjige.club





Gospođica Lemon, vredna i pouzdana Poarova sekretarica, javila se na telefon.

Spustila je beležnicu, podigla slušalicu i bezizražajnim tonom kazala: „Trafalgar 8137.“

Herkul Poaro se naslonio na visoki naslon svoje fotelje i zažmurio. Prstima je lagano lupkao po ivici stola. U mislima je vrlo učtivim recima nastavio da sastavlja pismo koje je diktirao. Prekrivši dlanom slušalicu, gospođica Lemon je tihim glasom upitala: „Prihvatate li lični poziv iz Laptona, Devon?“

Poaro se namrštio. To mesto mu ništa nije značilo.

„Ime pozivaoca?“, oprezno je zahtevao.

Glas gospođice Lemon začuo se iz slušalice.

„Ari...ja«?“, nesigurno je upitala. „A, da... Možete li mi ponoviti prezime?“

Ponovo se okrenula ka Herkulu Poarou.

„Gospođa Arijadna Oliver.“

Obrve Herkula Poaroa se izdigoše. U njegovim mislima počela su da se pojavljuju sećanja: vetrom nošena seda kosa... orlovski profil...

Ustao je i uzeo slušalicu od gospođice Lemon,

„Ovde Herkul Poaro“, nadmeno je izjavio.

„Je li Herkul Poaro lično?“ pitao je telefonski operater sumnjičavim glasom.

Poaro je potvrdio da je to tačno.

„Na liniji je Herkul Poaro“ čuo se operater.

Njegov slabašan glas zamenio je prelep, glasan kontraalt koji je naterao Poaroa da užurbano odmakne slušalicu nekoliko centimetara od uha.

„Gospodine Poaro, jeste li to zaista Vi?“, pitala je gospođa Oliver.

„Lično, madam.“

„Ovde gospođa Oliver. Ne znam da li me se sećate...“

„Naravno da Vas se sećam, madam. Ko bi Vas zaboravio?“

„Pa dešava se ponekad“, kazala je gospođa Oliver. „Zapravo, veoma često. Mislim da nemam posebno upečatljivu ličnost. Ili je to možda stoga što često menjam frizure. Ipak, sve to sad i nije važno. Nadam se da Vas ne prekidam u nekom važnom poslu?“

„Ne, ne, ni najmanje me ne deranžirate “

„Hvala Bogu - nimalo ne bih volela da Vam zadajem neprilike. Zapravo, radi se o tome da ste mi *potrebni*.“

„Potreban sam Vam?“

„Da, ovog trena. Možete li doći avionom?“

„Ja se ne vozim avionima. Imam mučninu od njih.“

„I ja, takođe. Bilo kako bilo, pretpostavljam da ne biste stigli brže nego kad biste putovali vozom, jer, čini mi se, jedini aerodrom u blizini je Ekseter koji je kilometrima daleko. Onda, dođite vozom. Kreće u dvanaest iz Paddingtona, Silazite u Laptonu i dođete do Nasekomba. Lagodno možete stići na voz. Imate četrdeset pet minuta ako mi je sat tačan - mada obično nije.“

„Ali gde se Vi nalazite, madam? I šta je u pitanju?“

„U Grinšor kući, u Laptonu. Na stanici u Laptonu sačekaće Vas automobil ili taksi.“

„Zašto sam Vam potreban? O čemu se ovde radi?“ ponavljao je neraspoloženo Poaro.

„Telefoni se nalaze na zaista neobičnim mestima“, kazala je gospođa Oliver. „Ovaj je u holu... ljudi prolaze pored i razgovaraju... zaista ne čujem najbolje. Ali očekujem Vas. Svi će biti tako uzbuđeni. Zbogom.“

Začuo se oštar zvuk i veza je prekinuta. Nakon toga se čulo samo blago šuštanje.

Zbunjeno uzdahnuvši, Poaro je spustio slušalicu i nerazgovetno promrmljao nešto sebi u bradu. Gospođica Lemon je sedela i držala spremnu olovku, nezainteresovana. Tiho je ponovila poslednju frazu koju je zapisala pre nego što je telefon zazvonio.

„...Dozvolite mi da Vas uverim, dragi moj gospodine, da hipoteze koje Vi zastupate...“

Poaro je samo odmahnuo rukom.

„Bila je to gospođa Oliver“, rekao je. „Arijadna Oliver, pisac detektivskih romana. Možda ste čitali...“, zastao je setivši se da je gospođica Lemon čitala samo lako štivo i s prezirom se odnosila prema takvim neozbiljnostima kao što je izmišljen zločin. „Želi da danas dođem u Devon, smesta, za“, pogledao je na sat, „trideset pet minuta.“

Gospođica Lemon je s negodovanjem podigla obrve.

„Zaista brzo“, kazala je. „S kojim razlogom?“

„Odlično pitanje! Nije mi rekla.“

„Doista neobično. Zašto Vam nije rekla?“

„Jer“, zamišljeno je rekao Poaro, „se plašila da je neko ne čuje. Da, to je jasno naglasila.“

„Zaista“, rekla je gospođica Lemon nakostrešivši se da odbrani svog poslodavca. „Ljudi svašta sebi daju za pravo! Kako neko može samo da pomisli da ćete tek tako odjuriti u lov

na divlje guske! Tako ugledan čovek poput Vas! Oduvek sam pisce i umetnike smatrala vrlo neuravnoteženim - bez ikakvog osećaja za red. Da pošaljem telegram: *Žao mi je, nisam u mogućnosti da napustim London?*“

Krenula je rukom ka slušalici. Poaroov glas ju je zaustavio u pokretu.

„*Du tout!*“<sup>3</sup>, kazao je. „Naprotiv. Budite ljubazni pa pozovite taksi još ovog trena.“ Podigao je glas. „Džordže! Nekoliko neophodnih sitnica za higijenu u moj mali kofer. I to brzo, vrlo brzo, moram da stignem na voz.“

Knjige.club

---

<sup>3</sup> *Nikako!* - na francuskom, prim. prev.

**DRUGO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



Voz je prešao dvesta devedeset kilometara na svom putovanju dugom tri stotine četrdeset kilometara u punoj brzini, a nežno i izvinjavajuće je dahtao poslednjih pedesetak kilometara i konačno stigao u stanicu Lapton. Sišla je samo jedna osoba, Herkul Poaro. Pažljivo je savladao otvoren jaz između stepenika voza i perona, a zatim se osvrnuo oko sebe. Na samom kraju perona nalazilo se odeljenje za prtljag, a nosač je već bio zauzet. Poaro je uzeo svoj kofer i krenuo ka izlazu. Prošao je kroz šalter salu.

Veliki humber bio je parkiran ispred stanice, a šofer u uniformi je prilazio.

„Gospodin Herkul Poaro?“, pristojno je upitao.

Uzeo je Poarov kofer i otvorio vrata automobila, Prešli su nadvožnjak preko šina i krenuli seoskim putem sa kog se pružao prelep pogled na reku.

„Dart, gospodine“, rekao je šofer.

„*Magnifique!*<sup>4</sup>“, rekao je Poaro učtivo.

Seoski put je bio duga, krivudava linija koja je prolazila između zelenih, živih ograda, dižući se i spuštajući se. Na jednoj uzbrdici dve devojke u šortsevima i svetlim maramama preko glava, sa teškim rančevima na leđima, lagano su se penjale.

---

<sup>4</sup> *Veličanstven!* - na francuskom, prim. prev.

„U neposrednoj blizini nalazi se hostel za mlade, gospodine“, objasnio je šofer, koji se neprestano trudio da bude Poarov vodič kroz Devon... „Gornji Grinšor, tako ga zovu. Dolaze na nekoliko noći. Prenoćište staje četrdeset, pedeset funti.“

„Da“ rekao je Poaro. Zatreptao je kad je sa zadnjeg sedišta primetio da su šortsevi prekratki i da tek jedva prekrivaju ono što bi prekriti trebalo. Od muke je zažmurio.

„Izgleda da nose težak teret“, prošaputao je.

„Tačno, gospodine. A železnica i autobuska stanica su daleko. U najboljem slučaju oko tri kilometra. Ukoliko nemate ništa protiv, gospodine“, oklevao je, „mogli bismo da ih povežemo.“

„Svakako, svakako“, rekao je Poaro dobroćudno.

Šofer je usporio i zastao pored dve devojke. Dva pocrvenela i znojava lica ozarila su se nadom. Vrata su se otvorila i devojke su ušle.

„Zaista ste ljubazni“, rekla je jedna od njih dve stranim naglaskom. „Put je duži nego što ja mislila, da.“ Druga devojka koja očigledno nije dobro znala engleski nekoliko puta je klimnula glavom u znak zahvalnosti, osmehnula se i promrmljala: „*Grazie*“<sup>5</sup>

Sjajne kovrdže boje tamnog lešnika iskrale su se ispod njene marame, a na licu je imala velike naočare.

Devojka koja je govorila engleski nastavila je živahno da priča. Došla je u Englesku na dvonedeljni odmor. Bila je iz Roterdama. Već je obišla Stratford na Ejvonu, Kloveli, katedralu u Ekseteru, Torki i: „Nakon što obidem prelepa

---

<sup>5</sup> Hvala - na italijanskom, prim. prev.

mesta u ovom kraju i istorijski Dartmout, odlazim u Plimut da otkrijem Novi svet Plimuta Hoa.“

Italijanka je prošaputala: „O?“ i odmahнула glavom, zbunjena.

„Ne zna dobro engleski“, rekla je Holandanka, „ali ja razumela da ima rođaku ovde negde koja udata za gospodina koji drži bakalnicu, pa će provoditi vreme sa njima. Ja sam iz Roterdama. Ovde teletina i pita sa šunkom nisu dobra. I ne prija po vrućini.“

Šofer je usporio na mestu na kome se put račvao. Devojke su izašle, ljubazno se zahvalile na dva jezika, a šofer im je mahanjem levom rukom pokazao na levu stazu puta. Nije mogao da se uzdrži da ne prokomentariše.

„Pazite se i kukuruznog testa“, upozorio ih je.

Automobil je zatim brzo skrenuo desnom stazom među gusto drveće.

„Fine mlade žene, iako su strankinje“, rekao je šofer. „Ali potpuno je neshvatljiv način na koji se šetaju krajem. Izgleda da ne shvataju šta je privatna posed.“

Nastavili su dalje nizbrdo kroz šumu, zatim su prošli kroz kapiju, duž prilaza i konačno se zaustavili ispred velike, bele kuće u džordžijanskom stilu koja je gledala na reku.

Šofer je otvorio vrata automobila a na stepeništu kuće pojavio visoki batler.

„Gospodin Herkul Poaro?“

„Da.“

„Gospođa Oliver Vas očekuje, gospodine. Naći ćete je na vidikovcu. Dozvolite da Vam pokažem put.“

Poaro je upućen na vijugavu stazu koja je vodila kroz šumu ispod koje je svetlucala reka. Staza se postepeno uzdizala sve dok konačno nije izbila na otvoren prostor okruglog oblika



oko koga je stajao nizak, zaštitni parapet. Na parapetu je sedela gospođa Oliver.

Ustala je da ga pozdravi, a sa njenog krila nekoliko jabuka skotrljalo se u različitim pravcima. Jabuke su, izgleda, bile neizostavne pri svakom susretu sa gospođom Oliver.

„Ne znam zašto mi uvek nešto ispada“, rekla je gospođa Oliver pomalo nerazumljivo jer su joj usta bila puna jabuka. „Kako ste, gospodine Poaro?“

„*Tres bien, chere Madame*<sup>6</sup>“, odgovorio je učtivo Poaro. „A Vi?“

Gospođa Oliver je izgledala drugačije kad ju je Poaro poslednji put video, a razlog jeste onaj koji je navela prilikom telefonskog razgovora - da često menja *coiffure*<sup>7</sup>. Prilikom njihovog poslednjeg susreta držala se stila *vetar u kosi*. Ovog puta njena kosa bila je ofarbana u plavo i skupljena, samo nekoliko pramenova je elegantno padalo oko njenog lica i niz vrat. I tu se elegancija završavala; ostalo bi se moglo nazvati *seoskom praktičnošću*, u šta su spadali kaput i suknja grubog tkanja boje žumanca i neugledan džemper boje senfa.

„Znala sam da ćete doći“, rekla je veselo gospođa Oliver.

„Niste to mogli znati“, ozbiljno je kazao Poaro.

„O, jesam.“

„Ja se i dalje pitam zašto sam ovde.“

„Ja znam odgovor. Iz radoznalosti.“

Poaro ju je pogledao, a oči su mu se skoro neprimetno suzile.

„Vaša čuvena ženska intuicija“, rekao je, „izgleda Vas ovog puta nije odvela na pravi trag.“

---

<sup>6</sup> *Vrlo dobro, draga gospođo - na francuskom, prim. prev.*

<sup>7</sup> *frizura, friziranje - na francuskom, prim. prev.*

„Ne ismevajte moju žensku intuiciju. Zar nisam oduvek uspevala da pogodim ko je ubica?“

Poaro je kavaljerski ćutao. U suprotnom bi joj možda odgovorio: „Iz pedesetog pokušaja, a možda čak ni tada!“

Umesto toga, osvrnuo se oko sebe. „Ovo imanje na koje ste me pozvali zaista je lepo.“

„Ovo? Ali ono nije *moje*, gospodine Poaro. Mislili ste da jeste? A, ne, pripada Stabsovima.“

„Ko su oni?“

„Nisu posebno ugledni“, rekla je gospođa Oliver iskreno. „Ali su bogati. Ja sam ovde poslovno,“

„Tražite inspiraciju u lokalnim pejzažima za jedno od svojih *chefs-d'oeuvre*<sup>8</sup>?“

„Ne, ne. Upravo onako kako sam Vam rekla. Ovde sam zbog posla. Angažovana sam da organizujem ubistvo.“

Poaro ju je ozbiljno posmatrao.

„A, ne pravo“, rekla je gospođa Oliver razuveravajući ga. „Sutra se ovde održava vašar i kao jedna od novosti biće organizovana igra *Potraga za ubicom*. Koju ću ja da osmislim. Slično potrazi za blagom, znate; samo što tu igru često igraju, pa su želeli nekakvu novinu. Ponudili su mi veoma pristojnu svotu da dođem ovamo i osmislim igru. Izuzetno je zabavno, zaista - promena u odnosu na uobičajenu strogu rutinu.“

„Kako će izgledati ta igra?“

„Postojaće žrtva, naravno. I tragovi. I osumnjičeni.“

Sve je vrlo uverljivo - znate, zavodnica i ucenjivač, mladi ljubavnici, zlokoban batler i slično. Ko priloži pola krune učestvuje u igri i dobija prvi trag. Zatim mora da nađe žrtvu,

---

<sup>8</sup> remek-dela - na francuskom, prim. prev.

oružje, otkrije ko je ubistvo počinio, kao i motiv za isto. A postoje i nagrade.“

„Izvanredno“, rekao je Herkul Poaro.

„Zapravo“, grubim glasom je kazala gospođa Oliver, „mnogo je teže sve to zamisliti i organizovati nego što Vam se čini. Jer krećete od pretpostavke da su stvarni karakteri vrlo inteligentni, što u mojim knjigama ne moraju biti.“

„Jeste li me pozvali da Vam pomognem u organizaciji?“

Poaro se nije trudio da sakrije ogorčenost u svom glasu.

„Oh, *ne*“, kazala je gospođa Oliver. „Naravno da nisam! Sve sam obavila. Sve je spremno za sutra. Ne, potrebni ste mi iz nekog drugog razloga.“

„Kog razloga?“

Gospođa Oliver je podigla ruke. Samo što ih nije provukla kroz kosu starim, poznatim pokretom, kada se setila da ima drugačiju, zahtevnu frizuru. Tada je pokušala da smiri napetost češanjem ušnih školjki.

„Usuđujem se reći da sam luda“, kazala je, „ali čini mi se da ovde nešto nije u redu.“

„Nešto *nije u redu*? Šta?“

„Ne znam... Želim da *Vi* to saznate. Sve više imam osećaj da sam - oh! - *usmeravana*... izmanipulisana...“

Nazovite me ludom ako želite, ali usuđujem se da kažem da ako bi se sutra desilo stvarno ubistvo umesto insceniranog, nimalo ne bih bila iznenađena!“

Poaro ju je pomno posmatrao, a i ona mu je na isti način uzvratila pogled.

„Vrlo zanimljivo“, rekao je Poaro.

„Verujem da smatrate da sam sasvim luda“, braneći se, kazala je gospođa Oliver.

„Nikada Vas nisam smatrao ludom“, odgovorio je Poaro.

„Znam šta Vi govorite i kakav stav imate prema intuiciji.“

„Ljudi drugačijim imenima nazivaju iste pojmove“, kazao je Poaro. „Vrlo sam spreman da poverujem da ste opazili ili čuli nešto što Vas je nesumnjivo uznemirilo. Pretpostavljam da ne možete da dokučite šta je u pitanju, da ne znate šta ste to primetili. Svesni ste jedino *rezultata*. Ako smem tako da kažem, Vi zapravo ne znate šta je što to znate. Ukoliko Vam je volja, to slobodno možete nazvati intuicijom.“

„Vrlo je neprijatan osećaj“, rekla je gospođa Oliver neraspoločeno, „kada niste u mogućnosti nešto da odredite i sagledate.“

„Doći ćemo do toga“, ohrabrujuće je rekao Poaro. „Kazali ste da imate osećaj - kako ste se ono izrazili? - da Vas neko usmerava? Možete li to malo bolje da objasnite.“

„Zaista nije lako... Vidite, to je *moje* ubistvo, da tako kažem. Ja sam smislila i isplanirala da se sve složi - do detalja. Ako nešto znate o piscima onda je to činjenica da ne podnose sugestije. Ljudi imaju običaj da kažu: 'Izvršno, ali zar ne bi moglo da se desi to i to?' Ili: 'Zar nije odlična ideja da žrtva bude osoba A umesto B? Ili da ubica bude osoba D umesto E?' Dođe mi da kažem - U redu, ako tako hoćete, pišite sami!“

Poaro je klimnuo glavom.

„To se dešava?“

„Ne baš tako... Upućena mi je besmislena sugestija i kada sam planula, odustali su od nje, ali sam pristala na jedan manji ustupak jer sam zdušno branila stav po prethodnom pitanju, a da to zapravo nisam ni primetila.“

„Shvatam“, kazao je Poaro. „Da, to je metod da... se potegne velika i značajna tema - ali ona nije cilj. Cilj zapravo jeste nešto neuporedivo manje, ali nije u fokusu. Da li na to mislite?“

„Upravo na to mislim“, rekla je gospođa Oliver. „I, naravno, *moguće* je da umišljam, ali ne bih rekla - svejedno, detalji ovde i nisu tako važni.

Ali zabrinjava me, kako bih rekla... *atmosfera*.“

„Ko Vam je predlagao sugestije?“

„Različiti ljudi“, kazala je gospođa Oliver. „Da je u pitanju *jedna* osoba bilo bi lako. Međutim, nije u pitanju samo jedna osoba - mada verujem da, na kraju krajeva, jeste. Želim reći da ta određena osoba deluje preko drugih tako da oni toga nisu svesni.“

„Možete U da pretpostavite ko bi ta osoba mogla biti?“

Gospođa Oliver je odmahнула glavom.

„To je neko vrlo pametan i veoma obazriv“, rekla je. „Mogao bi biti bilo ko.“

„Ko je sve prisutan?“ pitao je Poaro. „Moramo se upoznati sa ličnostima.“

„Pa...“, počela je gospođa Oliver, „tu je ser Džordž Stabs, vlasnik ovog poseda. Bogati plebejac, ali strahovito glup za sve ostalo osim za posao, rekla bih, ipak, verovatno je u poslu prava vidra. Tu je i lejdi Stabs, Heti, dvadesetak godina mlađa od njega, izuzetno lepa, ali glupa kao točilo - zapravo, *ja* smatram da nije baš toliko glupa. Udala se za njega zbog novca i ne misli ni o čemu osim o garderobi i nakitu. Zatim Majki Vejmen - on je arhitekta, prilično mlad i privlačan na neki umetnički način. On je projektovao tenisko igralište za ser Džordža i renovirao paviljon.“

„Paviljon? Kakav paviljon?“

„Jedan od onih nalik zamku, beli sa stubovima. Verovatno ste ga videli u vrtu.

Ovde se nalazi i gospođica Brejvis, ona je sekretarica i kućepaziteljka, brine o svemu i piše pisma - vrlo stroga i vredna.

Prisutni su i drugi gosti. Jedan mladi par koji ima kućicu pored reke - Alek Leg i njegova supruga Pegi, kao i kapetan Varberg, agent Mastertonovih. Tu su i Mastertonovi, naravno i stara gospođa Folijat koja živi u baštenskoj kućici.

Rođaci njenog supruga su nekada bili vlasnici Grinšora. Međutim, umrli su ili nastradali u ratovima. Porez na imanje je bio veliki, pa ga je poslednja naslednica prodala.“

„Čija ideja je bila igra *Potruga za ubicom*?“

„Čini mi se gospođe Masterton. Ona je supruga člana lokalne skupštine. Odlična je u organizaciji. Ubedila je ser Džordža da ovde napravi vašar. Zna, mesto je mnogo godina bilo pusto i ona smatra da će ljudi biti voljni da plate da bi došli i videli ga.“

„Sve to deluje doista razumno“, rekao je Poaro.

„*Deluje* razumno“, ponovila je gospođa Oliver tvrdoglavo, „ali nije. Kažem Vam, gospodine Poaro, ovde nešto *smrdi*.“

Poaro je pogledao gospođu Oliver koja mu je uzvratila pogled.

„Kako ste objasnili moje prisustvo? Kako ste uspeali da izdejtstvujete poziv?“, upitao je Poaro.

„To je barem bilo lako“, odgovorila je gospođa Oliver. „Vi treba da uručite nagrade u igri *Potruga za ubicom*. Svi su izuzetno ushićeni. Rekla sam da ste moj poznanik i da bih možda uspela da Vas ubedim da dođete, kao i da sam sigurna da će Vaše ime privući mnoge goste da dođu, što, naravno, i jeste bio slučaj“, taktički je kazala gospođa Oliver.

„I Vaša sugestija je prihvaćena - bez prigovora?“

„Kazala sam Vam, svi su bili ushićeni.“

Gospođa Oliver je smatrala nepotrebnim da spomene da je nekolicina gostiju mlađe generacije pitala - Ko je Herkul Poaro?

„Svi? Niko se nije protivio ideji?“

Gospođa Oliver je odmahнула glavom.

„Šteta“, kratko je prokomentarisao Herkul Poaro.

„Mislite da bi nam to dalo neki nagoveštaj?“

„Od nekoga ko planira zločin teško bi se moglo očekivati da se obraduje mom prisustvu.“

„Pretpostavljam da verujete da sam umislila celu stvar“, kazala je ozbiljno gospođa Oliver. „Moram da priznam da nisam shvatala koliko malo uporišta za svoje tvrdnje imam dok se nisam upustila u razgovor sa Vama.“

„Opustite se“, ljubazno je rekao Poaro. „Zaintrigiran sam i zainteresovan. Odakle ćemo početi?“

Gospođa Oliver je pogledala u svoj sat.

„Upravo je vreme za čaj. Vratićemo se u kuću gde ćete upoznati ostale.“

Krenula je drugom stazom, a ne onom kojom je stigao Poaro. Činilo se da ova vodi u suprotnom pravcu.

„Ovom stazom ćemo proći pored kućice za čamce“, objasnila je gospođa Oliver.

Dok je to govorila, u njihovom vidokrugu pojavila se upravo ta kućica. Izdizala se nad rekam, vrlo slikovita i živopisna.

„Tu će se nalaziti telo“, kazala je gospođa Oliver. „Mislim, telo iz igre *Potruga za ubicom*.“

„A ko će biti ubijen?“

„Devojka koja stopira, ona je zapravo Jugoslovenka, supruga atomskog fizičara“, kazala je gospođa Oliver jednostavno.

Poaro je zatreptao.

„Naravno, izgledaće kao da ju je ubio atomski fizičar, međutim, igra ne može biti tako jednostavna.“

„Sasvim prirodno da ne može - pošto ste *Vi* u pitanju...“

Gospođa Oliver je odmahivanjem prihvatila kompliment.

„Zapravo“, kazala je, „ubijena je kad je na nju naleteo automobil - a motiv je zaista genijalan - malo njih će moći da ga dokuči - mada postoji vrlo jasna naznaka u petom tragu.“

Poaro je prekinuo priču gospođe Oliver o zapletu igre kako bi joj postavio praktično pitanje.

„Kako ste našli odgovarajući leš?“

„Izviđačica“, rekla je gospođa Oliver, „Pegi Leg je trebalo da ga odglumi - ali oni žele da ona igra proročicu - pa će leš biti druga izviđačica Marlin Taker. Malo je priglupa i voli da njuška. Vrlo je jednostavno - obuće seosku odeću i uzme torbu - i sve što treba da uradi kada čuje da neko dolazi jeste da legne na pod i stavi omču oko vrata. Uloga jeste dosadna za jedno dete - treba da sedi u toj kućici sve dok je ne nađu, ali organizovala sam da joj se donese hrpa stripova - na jednom od njih, zapravo, stoji još jedan trag koji vodi do rešenja ubistva - tako da sve teče po planu.“

„Vaša genijalnost ostavlja me bez reči! O kakvim sve detaljima razmišljate!“

„Nimalo mi nije teško da *razmišljam* o detaljima“, kazala je gospođa Oliver. „Problem je u tome što razmišljam suviše, pa stoga previše zakomplikujem, a zatim moram da odustanem od pojedinih detalja, što je prava agonija. Sada ćemo ovuda uzbrdo.“

Krenuli su krivudavom stazom koja ih je ponovo vodila uz reku samo je bila viša. Kada su zašli iza drveća naišli su na mesto na kome se nalazio mali, beli, malterisani hram sa stubovima. Ispred njega je stajao namršten mladić koji je na sebi imao iznošene flannelske pantalone i košulju svetlozelene boje. Okrenuo se ka njima.



„Gospodin Majki Vejmen, gospodin Herkul Poaro“, kazala je gospoda Oliver.

Mladić je samo nehajno klimnuo glavom.

„Sasvim je neverovatno“, rekao je ogorčeno, „na koja sve mesta ljudi *postavljaju* građevine! Recimo ovu. Podignuta je pre otprilike godinu dana - izuzetno je lepa i stilski ujednačena sa glavnom zgradom. Ali zašto ovde? Ovakve stvari treba da se vide - ‘da budu izložene na izdignutom i istaknutom mestu’ - to je stručna fraza - okružene travom i narcisima. A evo, ova nesrećnica stoji zarobljena među drvećem - niotkuda se ne može videti - trebalo bi poseći dvadesetak stabala da bi se mogla videti sa reke.“

„Možda nije bilo nekog drugog mesta“, kazala je gospođa Oliver.

Majki Vejmen se namrštitio.

„Vrh travnatog brežuljka iznad kuće - savršeno prirodno mesto. Ali ne, ti industrijalci svi su isti - nemaju nimalo smisla niti osećaja za umetnost. *Paviljon* kako ga oni nazivaju, danas je postao moderan, pa je i on tražio jedan. Tražio je mesto na kome će da ga podigne. Koliko sam shvatio grom je srušio jedan veliki hrast koji je stajao na ovom mestu i ostavio gadan nered. ‘Sredićemo ga tako što ćemo na njemu podići paviljon’, kazao je glupan. Svi oni samo o tome razmišljaju, ti bogati gradski likovi, kako da zabašure nered! Čudim se da nije zasadio crvene karanfile i papučice svuda oko kuće! Takvom čoveku ne bi smelo biti dopušteno da poseduje mesto poput ovoga!“

Iz njega je izbijala mržnja.

„Ovom mladiću“, rekao je Poaro više za sebe, „očigledno se ne dopada ser Džordž Stabs.“

„Temelj je od betona“, rekao je Vejmen.

„A ispod njega je slobodno tlo. Tako podignuta građevina uskoro će postati opasna. Najbolje bi bilo srušiti je do temelja i ponovo je podići na uzvišenju iznad obale u blizini kuće. To je moj savet, ali matora budala neće ni da čuje.“

„A šta je sa kućicom pored teniskog terena?“ pitala je gospođa Oliver.

Mladić se još snažnije namrštio.

„On želi kinesku pagodu“, rekao je kroz uzdah. „Zmajeve! Samo zato što lejdi Stabs nosi kineske šešire. I čemu arhitekta? Onaj ko želi nešto pristojno i lepo da sagradi, nema novac, a oni koji ga imaju grade neopisive grozote!“

„Saosećam sa Vama“, ozbiljno je rekao Poaro.

Gospođa Oliver je krenula ka kući, a Poaro i razočarani arhitekta spremali su se da pođu za njom.

„Ti industrijalci“, ogorčeno je rekao nešto kasnije, „ne razumeju osnovno pravilo.“ Poslednji put je šutnuo paviljon. „Ako su temelji truli i sve ostalo je trulo.“

„Zaista je dubokoumno to što ste upravo rekli“ kazao je Poaro. „Zbilja, dubokoumno.“

Staza kojom su se kretali ostavila je drveće za sobom i pred njima se pojavila kuća u svoj svojoj lepoti i belini zajedno sa tamnim drvećem koje se uzdizalo iza nje.

„Zaista je posebne lepote, da“, prošaputao je Poaro.

„On želi da napravi sobu za bilijar“, zlorado je rekao gospodin Vejmen.

Na obali nešto niže od mesta na kome su stajali, jedna sitna, starija gospođa makazama je sekla živu ogradu. Popela se da ih pozdravi, pomalo zadihana.

„Sve je godinama bilo zapušteno“, rekla je, „a danas je teško naći nekoga ko se razume u žbunje i živu ogradu. Ovaj brežuljak bi trebalo da bude eksplozija boja u martu i aprilu,

ali ove godine je vrlo razočaravajuće - sve ovo osušeno granje i stabla trebalo je biti posečeno još prošle jeseni...”

„Gospodin Herkul Poaro, gospođa Folijat“, rekla je gospođa Oliver.

Lice stare dame se ozarilo.

„Znači to je taj čuveni gospodin Poaro! Vrlo ljubazno od Vas što ste došli i što ćete nam sutra pomoći. Ova pametna dama smislila je najzamršeniju zagonetku - to će biti prava novina.“

Poaroa je neobično iznenadio previše srdačan pozdrav sitne, stare gospođe. Možda je ona, pomislio je, njegova domaćica.

Učtivo je rekao: „Gospođa Oliver je moja stara prijateljica. Sa oduševljenjem sam prihvatio njenu molbu. Ovo mesto je zaista izvanredno, građevina je veličanstvena i otmena.“

Gospođa Folijat je klimnula glavom kao da se to podrazumeva.

„Da. Podigao ju je pradedo mog supruga 1790. Ranije je na njenom mestu stajala kuća iz doba kraljice Elizabete. Bila je zapuštena i oronula i izgorela je negde oko 1700. Naša porodica živi ovde od 1598.“

Glas joj je bio smiren. Poaro ju je pažljivije pogledao. Video je vrlo sitnu osobu obučenu u iznošen tvid. Na njoj su najupadljivije bile njene oči, plave poput kineskog porcelana. Njena seda kosa bila je skupljena mrežicom za kosu. Iako je delovala opušteno, oko nje je postojala ta neobjašnjiva aura važnosti koju je tako teško objasniti.

Dok su zajedno hodali ka kući, Poaro je sramežljivo rekao: „Sigurno Vam je teško što sada u njoj žive stranci.“

Na tren je nastala tišina pre nego što je gospođa Folijat odgovorila. Njen glas je bio čist i jasan i lišen emocija, što je budilo radoznalost.

„Mnogo toga je teško, gospodine Poaro“, rekla je.

**TREĆE**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



U salonu se čaj služio u punom jeku. Gospođa Oliver je predstavila ser Džordža Stabsa, gospođicu Brejvis, gospođu Stabs, gospođu Masterton, kapetana Varberga, gospodina i gospođu Leg. Ser Džordž bio je krupan čovek crvenog lica, bilo mu je oko pedesetak godina, veselog glasa i pokreta. Ipak, njegove lukave, plave oči nisu bile nimalo vesele.

Gospođa Brejvis, koja je savršenom veštinom sipala čaj i nosila poslužavnik, imala je oko četrdesetak godina; bila je jednostavna, uredna, moglo bi se reći asketskog izgleda. Pored nje je gospođa Masterton, vrlo krupna i dominantna žena, dubokim glasom grmela poput psa goniča. Poaro je pomislio kako čak i likom podseća na psa - imala je široku naglašenu vilicu i blago spuštene oči.

„Moraš da rešiš taj spor oko mesta na kome će stajati šator za čaj, Džime“, kazala je. „Ne možemo upropastiti čitav događaj zbog nekih glupača i njihovih lokalnih običaja.“

Kapetan Varberg, koji je na sebi imao sako na pruge i delovao vrlo privlačno i uglađeno, zavodljivim osmehom pokazao je svoje izuzetno bele zube.

„Rešićemo to“, rekao je ljubazno. „Razgovaraću sa njima i posavetovati ih. A šta ćemo sa šatorom proročice; šta misliš, može li da stoji pored drveta magnolije? Ili na samom kraju, nasuprot vresišta?“

Nastala je napetost u kojoj je značajnu ulogu imala gospođa Leg. Bila je vitka i privlačna plavuša - lice njenog

supruga Aleka, bilo je izgorelo od sunca, a frizura mu je bila neuredna.

Očigledno nije bio pričljiv, povremeno bi promrmljao koji suglasnik. Poaro, pošto ga je gospođa Brejvis poslužila čajem, opazio je upražnjeno mesto pored svoje domaćice i pažljivo seo pazeći da mu ne sklizne kolačić koji je stajao na samoj ivici tacnice koju je držao u rukama.

Lejdi Stabs je sedela malo izdvojena od ostalih. Bila je zavaljena u naslon fotelje, vidno nezainteresovana za razgovor. Sa divljenjem je posmatrala svoju ispruženu desnu ruku koja je stajala na rukonaslonu fotelje. Nokti su joj bili veoma dugi i nalakirani tamnocrvenim lakom. Na prstu je imala prelep smaragdni prsten. Lagano je okretala ruku levo-desno i posmatrala kako se kamen presijava.

Kada je Poaro progovorio, pogledala ga je iznenađeno, nalik detetu.

„Salon je izuzetno lep, madam“, rekao je ljubazno.

„I ja isto mislim“, rekla je lejdi Stabs nezainteresovano. „Jeste, zaista je lep.“

Nosila je široki kineski šešir jarkocrvene boje koji je bacao ružičasti odsjaj na njeno samrtno blede lice. Izgledala je egzotično, nimalo engleski. Koža joj je bila veoma bleđa, usne jarke, skoro ljubičaste, a oči naglašene maskarom. Njena crna glatka kosa izgledala je poput šešira od svile.

Imala je letargično, neenglesko lice. Međutim, njene oči su iznenadile Poaroa. Izgledale su nekako čudnovato prazne.

Kazala je: „Dopada li Vam se moj prsten? Džordž mi ga je juče poklonio.“

„Vrlo lep prsten, madam.“

Rekla je: „Džordž mi mnogo toga poklanja. Vrlo je ljubazan.“

Govorila je zadovoljstvom deteta.

I Poaro je progovorio skoro kao da se detetu obraća: „To Vas sigurno čini veoma srećnom.“

„Da, ja sam *veoma* srećna“, kazala je lejdi Stabs veselo. „Sviđa li Vam se Devonšir?“

„Da, rekao bih. Vrlo je prijatan u toku dana. Ali izgleda da nema mnogo mesta za noćne izlaske.“

„Tačno. I ja volim kazina. Zašto ih nema u Engleskoj?“

„I sam sam se to pitao... Smatram da nisu u skladu sa engleskim karakterom.“

„Jednom sam u Monte Karlu osvojila četrdeset hiljada franaka“, rekla je. „Igrala sam na broj sedam. Moj novac.“

„To je nesumnjivo bilo izuzetno uzbudljivo.“

„Jeste.“ Ozbiljno ga je pogledala. „Sada mi je svejedno. Džordž je veoma bogat.“

„Zaista, madam?“

„Jeste.“ Uzdahnula je. „Nikad mi nisu dozvolili da imam dovoljno svog novca. Želela sam mnogo toga.“ Osmeh se pojavio na jarko namazanim usnama. „Džordž mi sada sve pruža.“

Zatim je ponovo okrenula glavu na drugu stranu kako bi posmatrala presijavanje prstena na svojoj ruci i poverljivo prošapu tala: „Jeste li videli? Prsten mi *namiguje*?“

Prasnula je u smeh koji je zaprepastio Poaroa. Bio je glasan, nekontrolisan i neumeren.

„Hetii!“

Bio je to glas ser Džordža. I bio je blago opominjući. Heti Stabs je prestala da se smeje.

Poarou je bilo pomalo neprijatno, pa je blago skrenuo pogled od svoje domaćice i susreo pogled kapetana Varberga. Bio je ironičan i veseo.

„Ukoliko ste popili čaj, gospodine Poaro“, rekao je, „možda biste mogli da pođete da kritički pogledate igru koju spremamo za sutra.“

Poaro je bez pogovora ustao. Dok je sledio kapetana Varberga ka izlazu iz salona, Poaro je krajičkom oka primetio kako gospođa Folijat zauzima upražnjeno mesto pored domaćice, a Heti se zahvalno okreće ka njoj s detinjom veselošću.

„Prelepo stvorenje, zar ne?“, rekao je Varberg. „Opasno zamajava starog Džordža Stabsa. Ništa joj nije dovoljno dobro! On je zasipa nakitom i krznom i mnogim drugim svaštarijama. Nikad nisam otkrio da li on shvata da je nezasita. Ipak, pretpostavljam da kod žena njene lepote to i nije posebno važno.“

„Koje je ona nacionalnosti?“, znatiželjno je upitao Poaro.

„Negde sa Antila, koliko sam shvatio. Kreolka - mislim da je iz jednog od onih starih, mešovityh porodica... Evo, stigismo, ovde je sve spremno.“

Poaro je pošao za njim u prostoriju prepunu polica sa knjigama. Na stolu pored prozora stajali su različiti predmeti.

Sa jedne strane bila je poveća gomila štampanyh kartica. Poaro je uzeo jednu i pročitao:

### *Osumnjičeni*

Estela da Kosta - *lepa i tajnovita žena*

Pukovnik Blant - *lokalni plemić*

Semjuel Fišer - *ucenjivač*

Džoan Blant - *ćerka pukovnika Blanta*

Piter Gej - *mladi atomski fizičar*

Gospođica Viling - *kućna pomoćnica*

Kvajet - *batler*



Esteban Perena - *nepozvani gost*

*Oružje*

Dugačka marama

Tuniski bodež

Otrov protiv korova

Luk i strela

Vojnička puška

Bronzana statua

Kapetan Varberg je objasnio:

„Svi dobijaju beležnicu i olovku kako bi zapisivali tragove, a na pozadini pristupne kartice treba da ispisu svoje odgovore...“

Knjige.club

*Odgovori:*

Ko je počinio zločin?.....

Koji je motiv?.....

Koji je način izvršenja?.....

Vreme i mesto:.....

Razlozi koji su Vas naveli

na te zaključke:.....

„Prvi trag je fotografija. Dobija je svako ko učestvuje u igri.“

Poaro je uzeo od njega jednu malu fotografiju i pažljivo je osmotrio, namršten. Zatim ju je okrenuo naopako. Varberg se nasmejao.

„Vrlo genijalna trik fotografija“, rekao je. „Vrlo je jednostavno kad znate šta je na njoj.“

„Nekakav štraftasti prozor?“

Varberg se nasmejao. „Tako se čini. Ne, to je deo teniske mrežice.“

„Ah! Shvatam - sad jasno vidim.“

„Mnogo toga zavisi od načina na koji nešto posmatrate, zar ne?“, nasmejao se Varberg.

„Kao što Vi kažete.“ Poaro je zamišljeno ponavljao ono što je gospodin Varberg rekao. „Od načina na koji nešto posmatrate...“

Na pola uha je slušao Varbergovo izlaganje o umešnosti gospođe Oliver. Kada je izašao iz biblioteke, sačekala ga je gospođa Brejvis.

„A, tu ste, gospodine Poaro! Želim da Vam pokažem Vašu sobu.“

Povela ga je stepenicama i hodnikom do prostrane, svetle sobe sa pogledom na reku.

„Preko puta sobe se nalazi kupatilo. Ser Džordž priča da će napraviti još koje, ali njihova izgradnja značajno bi smanjila proporcije soba. Nadam se da će Vam biti prijatno i udobno,“

„Hvala, i ja verujem.“ Poaro je sa zahvalnošću pogledao mali stalak sa knjigama, lampu za čitanje i kutiju poznatih biskvita pored kreveta.

„Izgleda da je u ovoj kući sve organizovano do savršenstva. Kome treba da zahvalim na tome - Vama ili mojoj šarmantnoj domaćici?“

„Lejdi Stabs nema vremena ni za šta drugo osim da bude šarmantna“, rekla je gospođica Brejvis sa dozom gorčine u glasu.

„Veoma lepa žena“, kazao je Poaro.

„Ako Vi tako kažete.“

„Međutim, na drugim poljima ona, čini se, nije...“ zastao je.

„*Pardon*. Indiskretan sam. Komentarišem nešto što nesumnjivo ne bi trebalo ni da spominjem.“

Gospođica Brejvis ozbiljno ga je pogledala. Rekla je suvo: „Lejdi Stabs je savršeno svesna šta tačno radi. Osim što je, kako ste to rekli, izuzetno lepa žena, takođe je i izuzetno prepredena.“

Okrenula se i otišla iz sobe pre nego što je Poaro uspeo da se povrati od iznenađenja. Znači to je vredna gospođica Brejvis mislila o noj, je li? Ili je to kazala iz nekog samo njoj poznatog razloga? I zašto je rekla upravo njemu - pridošlici? Možda upravo stoga što je bio *pridošlica*, ali i stranac?

Herkula Poaroa iskustvo je naučilo da mnogi Englezi smatraju da se uzima u obzir ono što su rekli strancima!

Namrštio se dok je odsutno gledao kroz prozor. Iz kuće je izašla lejdi Stabs u društvu gospođe Folijat i kratko su stajale pored drveta magnolije. Zatim je gospođa Folijat klimnula glavom u znak pozdrava i otišla niz put. Lejdi Stabs je ostala da gleda za njom nekoliko trenutaka, a zatim je odsutno ubrala cvet magnolije, pomirisala ga i polako krenula stazom koja je vodila kroz šumu do reke. Samo jednom se osvrnula preko ramena pre nego što je nestala iz vidokruga. Iza drveta magnolije lagano se pojavio Majki Vejmen. Zastao je na trenutak, a zatim zašao među drveće i krenuo za visokom, vitkom figurom.

Zgodan i energičan mlad čovek, pomislio je Poaro, bez sumnje, mnogo privlačnije ličnosti od ser Džordža Stabsa...

Pa šta i da je tako? Takvi šabloni se neprestano ponavljaju. Bogat, sredovečni, neprivačan suprug, mlada i lepa žena razvijenih ili nerazvijenih mentalnih sposobnosti, privlačan mlad muškarac spreman za avanturu. Šta tu ima zbog čega bi ga gospođa Oliver onako usplahireno pozvala? Gospođa Oliver je, nesumnjivo, imala bujnu maštu, ali...

„Na kraju krajeva“, prošaputao je Herkul Poaro sebi u bradu, „ja nisam savetnik po pitanjima preljube - tačnije, po pitanjima početka preljube.“

Ipak, smatrao je da bi više pažnje trebalo da posveti detaljima igre gospođe Oliver.

„Vreme je kratko, kratko“ i dalje je mrmljao sebi u bradu. A ja *ništa* ne znam. Postoji li ikakvo zlo, kako gospođa Oliver veruje? Sklon sam da smatram da postoji. I šta sada? Ko bi me mogao prosvetliti?“

Nakon nekoliko trenutaka Poaro je uzeo svoj šešir (Poaro nikada ne rizikuje da na večernji vazduh izađe nepokrivene glave), izjurio iz sobe i strčao niz stepenice. Čuo je diktatorski prizvuk u dubokom i snažnom glasu gospođe Masterton. Nešto bliže, čuo se glas ser Džordža u kome se osećala ljubavna intonacija.

„Neka je proklet taj veo. Voleo bih da si u mom haremu, Pegi. Sutra ću doći da čujem svoju sudbinu. Šta ćeš mi reći?“

Začuo se metež i Pegi Leg je bez daha rekla: „Džordže, ne smeš.“

Poaro je izdigao obrve i nečujno izašao na sporedan izlaz. Požurio je najbrže što je mogao do puta sa zadnje strane kuće za koji mu je njegova zdrava logika govorila da se sigurno u jednoj tački sastaje sa glavnim drumom koji je vodio ka kući. Njegov manevar je bio uspešan i uspeo je - doduše, pomalo zadihan - da sustigne gospođu Folijat i na svoj kavaljerski način uzme korpu iz njenih ruku da je ponese.

„Dozvoljavate, madam?“

„O, hvala Vam, gospodine Poaro, vrlo ljubazno od Vas. Ali nije teška.“

„Dozvolite mi da Vam je ponese do kuće. Živite negde u blizini?“

„Zapravo živim u kućici pored glavne kapije. Vrlo ljubazno od ser Džordža što je pristao da mi je iznajmi.“

Kućica za posluhu njenog bivšeg doma. Kako li se zaista osećala zbog toga, zapitao se Poaro.

Njeno držanje bilo je toliko pribrano da nije mogao naslutiti kako se oseća. Promenio je temu primetivši:

„Lejdi Stabs je mnogo mlađa od svog supruga.“

„Dvadeset tri godine, da budemo precizni.“

„Fizički je vrlo privlačna.“

Gospođa Folijat je tiho rekla: „Heti je milo, dobro dete.“

To nije bio odgovor koji je očekivao. Gospođa Folijat je nastavila:

„Znate, odlično je poznajem. Kratko vreme je bila pod mojim nadzorom.“

„To nisam znao.“

„Kako biste mogli znati? To je veoma tužna priča. Njeni roditelji su imali imanje na Antilima. Nakon snažnog zemljotresa njihova kuća je izgorela, a njeni roditelji, braća i sestre su nastradali.

Heti je u to vreme bila u jednom manastiru u Parizu i iznenada je ostala bez ikoga svog. Zakonski predstavnik je tada predložio da bi Heti trebalo odvesti u London za pramenu i predstaviti je londonskom društvu. Ja sam prihvatila da brinem o njoj.“ Gospođa Folijat je dodala uz kiseo osmeh: „Umem da se snađem kad je potrebno, a, naravno, imala sam i potrebne veze.“

„Sasvim je jasno, madam, shvatam.“

„Prolazila sam kroz teške trenutke. Moj suprug je nastradao odmah nakon izbijanja rata. Moj stariji sin koji je bio u mornarici potonuo je sa svojim brodom, a mlađi sin je kao vojnik nastradao u Italiji. Ni o čemu nisam mogla da mislim.

Bila sam opustošena. Kuća je stavljena u prodaju. Bila sam zahvalna na mogućnosti koja mi se pružila da brinem o jednoj mladoj osobi. Heti mi je zaista postala draga, posebno zato što sam ubrzo shvatila da ona... kako to da kažem... da nije sasvim sposobna da brine o sebi. Nemojte me pogrešno razumeti, gospodine Poaro, Heti *nije* mentalno obolela, već je, kako bi to narod kazao, 'prosta'. Njom je lako manipulirati, sasvim je otvorena za sve sugestije. Na sreću skoro da uopšte nije imala novca - da je bila bogata nasljednica taj položaj bi joj doneo mnogo veće teškoće. Bila je privlačna muškarcima i zaljubljive prirode, pa pošto je, takođe, bila i podložna uticajima - o njoj se moralo voditi računa. Nakon što je izvetrio novac njenih roditelja, saznalo se da je plantaža uništena i da su dugovi veći od imetka, pa sam mogla da budem samo zahvalna što se ser Džordž Stabs zaljubio u nju i želeo da je oženi.“

„Vrlo verovatno - da - to je bilo rešenje.“

„Ser Džordž“, kazala je gospođa Folijat, „iako je potpuno nezavistan i sam sebi dovoljan, priznajmo i krajnje prost, istovremeno je darežljiv i obziran pored toga što je izuzetno bogat. Smatram da nikada ne bi tražio ženu koja bi mu intelektualno parirala. Heti je sve što on želi. Savršeno nosi odeću i nakit, draga je i prostodušna, a i savršeno srećna. Zna, ja sam veoma zahvalna zbog toga, jer, moram da Vam priznam, ja sam na nju uticala da ga prihvati. Da je krenulo po zlu“, glas joj je blago zadrhtao, „bila bi moja krivica što sam je podsticala da se uda za toliko starijeg čoveka. Vidite, kao što sam Vam kazala, Heti je sasvim podložna uticaju. Svako ko je sa njom, može da ima uticaj na nju.“

„Čini mi se“, rekao je Poaro odobravajući, „da ste načinili najrazumniji sporazum za nju. Ja nisam, poput Engleza, romantičan. Da bi brak bio dobar, potrebno je više od romantičnosti.“ Dodao je:

„Što se tiče imanja, usudio bih se da kažem da se nalazi na najlepšem mestu. Kao, što bi se reklo, da nije sa ovog sveta.“

„Pošto je moralo da se proda“, kazala je gospođa Folijat, „drago mi je da ga je ser Džordž kupio. Vojska ga je koristila tokom rata, a posle njega moglo je biti pretvoreno u hostel ili školu, od jedne sobe napravile bi se dve i uništila bi se njihova originalna lepota. Naše komšije, Sendbernsovi, u Gornjem Grinšoru, morali su da prodaju svoje imanje i ono je sada pretvoreno u hostel za mlade. Lepo je što mladi imaju gde da uživaju - i srećom da je kuća iz kasnog viktorijanskog doba i nije arhitektonski posebno značajna. Plašim se da ima mladih koji prolaze kroz naše imanje. Ser Džordža to veoma ljuti i istina je da umeju da oštete vresište i cveće - ali prolaze ovuda jer im je tuda najbliže da stignu do prevoza na rečnoj obali.“ Stajali su ispred ulazne kapije.

Nekada baštovanova kućica, malo jednospratno belo zdanje, stajala je neznatno udaljena od kolskog prilaza okružena malim, ograđenim vrtom. Gospođa Folijat je uz reči zahvalnosti uzela korpu od gospodina Poaroa.

„Kućica mi se oduvek sviđala“, rekla je. „Dragi stari Meldrum, naš glavni baštovan, trideset godina je u njoj živeo. Mnogo mi se više dopada od kuće na brežuljku koju je ser Džordž proširio i osavremenio. Morao je; imamo vrlo mladog čoveka kao glavnog baštovana, a on ima mladu ženu - moraju imati električne pegle i savremene uređaje. Mora se ići u korak s vremenom“, uzdahnula je. „Nije ostao niko od osoblja iz starih dana - sve su nova lica.“

„Drago mi je, madam“, kazao je Poaro,

„da ste konačno pronašli mir “

„Znate one Spenserove stihove? *San nakon napornog rada, luka nakon nemirnog mora, olakšanje nakon rata, smrt nakon života, najljubaznije molim...*“

Zastala je i bez ikakve promene u glasu nastavila: „Ovaj svet je veoma zao, gospodine Poaro. I u njemu ima mnogo zlih ljudi. Vi to sigurno znate dobro koliko i ja. Ne govorim to pred mlađim ljudima, možda bi ih obeshrabilo, ali istina je... Da, ovo je vrlo zao svet...“

Blago je klimnula glavom u znak pozdrava, zatim se okrenula i otišla u kućicu. Poaro je nepomično stajao i gledao u zatvorena vrata.

Knjige.club



**ČETVRTO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



U istraživačkom raspoloženju Poaro je prošao kroz prednju kapiju i niz strm vijugav put koji se zaustavljao na skromnom pristaništu. Na malom zvonu sa lancem stajao je natpis *Pozvomite za prevoz*. Različiti brodovi bili su usidreni na doku. Jedan starac sluzavih očiju oslonjen o štap, dahćući je prilazio Poarou.

„Hoćete prevoz, gospodine?“

„Zahvaljujem, ne. Samo sam pošao u kratku šetnju od Grinšora.“

„Ah... Vi ste u ovom gore Grinšoru? Radio sam tamo kao momak, jesam, radio je i moj sin, bio je glavni baštovan. Ali navikao sam da brinem o čamcima. Stara gospođa Folijat bila je luda za čamcima. Plovila je u svim vremenskim prilikama.

Gospodar i njegov sin nisu marili za plovidbu. Konji, samo ih je to zanimalo. I ženske. A uz njih i flaša - bilo je teško njegovoj ženi sa njim. Možda ste je videli - sada živi u maloj kući.“

„Da, upravo sam je tamo ostavio.“

„I ona je Folijat, drugo koleno sa Tivertonove strane. Volela je vrt, o ovom rascvetalom žbunju ona je brinula. Čak i kada im je u vreme rata imanje bilo uzeto, a dva mlada gospodina otišla u rat, i dalje je o njemu vodila računa.“

„Bilo joj je veoma teško, oba njena sina su nastradala.“

„Ah, imala je težak život, jeste, svašta ju je snašlo.“

Problemi sa mužem, problemi i sa mladim gospodinom. Ne sa gospodinom Henrijem. On je bio fin mlad gospodin kakav se samo poželeti može, brinuo je o dedi, voleo je da plovi i otišao je u mornaricu, ali gospodin Džejms, on joj je zadao mnogo muka. Dugovi i žene, a bio je i naprasitog karaktera. Takav je rođen. Međutim, rat mu je odgovarao, kako se ono kaže - pružio mu je šansu. Ah! Bilo je mnogo onih naprasitih koji su hrabro stradali u ratu!“

„I sada“, rekao je Poaro, „u Grinšoru više nema Folijata.“

Starac je naglo prestao da priča.

„Ako Vi tako kažete.“

Poaro je radoznalo pogledao starca.

„Sada je tu ser Džordž Stabs. Šta stanovnici ovog kraja misle o njemu?“

„Znamo“, kazao je starac, „da je mnogo bogat.“

Glas mu je bio suv i skoro kao da se zabavljao.

„A njegova supruga?“

„Ona je fina dama iz Londona, jeste. Beskorisna je za vrt. Njoj kao da je ovde dosadno.“

Značajno je tapkao po slepoočnici.

„Nije uvek ljubazna i prijatna. Došli su ovamo pre godinu dana. Kupili su imanje i sredili ga, sad kao da je novo. Sećam se kao da je juče bilo kad su došli. Stigli su uveče, dan nakon najgoreg nevremena koje pamtim. Drveće se savijalo i padalo - jedno je palo nasred druma i morali smo brzo da ga sklonimo da očistimo prilaz kući. Srušio se i jedan krupan hrast i oborio dosta drugih stabala. Napravio je pravi haos.“

„Na onom mestu na kome sada stoji paviljon?“

Starac se okrenuo i sa gađenjem progovorio.

„Paviljon; to što zovu paviljonom jeste jedna moderna glupost. U vreme starih Folijata ovde nije bilo nikakvog

paviljona. To je gospodina ideja. Podignut je tri nedelje nakon što su prvi put došli. Ne sumnjam da je ona nagovorila ser Džordža na to. Izgleda neverovatno glupo skriven tamo među drvećem, poput paganskog hrama. Mnogo mi je lepša mala kuća na brežuljku, rustična i zamrljanih stakala.“

Poaro se bledo osmehivao.

„Londonske dame“, rekao je, „moraju da imaju svoje hirove. Tužno je što je vreme Folijatovih prošlo.“

„Nemojte biti sigurni u to, gospodine.“ Starac je zašištao. „Uvek će biti Folijatovih u Grinšoru.“

„Ali kuća sada pripada ser Džordžu Stabsu.“

„Možda - ali ima i Folijatovih. Retki su i lukavi ti Folijatovi!“

„Kako to mislite?“

Starac ga je šeretski pogledao ispod oka.

„Gospođa Folijat živi u baštenskoj kućici, zar ne?“, kazao je.

„Da“, lagano je rekao Poaro. „Gospođa Folijat živi u baštenskoj kućici i svet je veoma zao i ljudi su vrlo zli.“

Starac ga je posmatrao.

„Ah“, rekao je. „Tu možda imate nešto.“

Okrenuo se i odgegao.

„Ali šta to imam?“ pitao se nervozno Poaro dok se lagano penjao nazad ka kući.

**PETO**  
**POGLAVLJE**

Knjige.club



Narednog jutra Poaro je u pola deset sišao na doručak. Bio je serviran u predratnom maniru. U toplim posudama na električnim grejačima. Ser Džordž je jeo obilan engleski doručak sa kajganom, slaninom i krvavicom. Gospođa Oliver i gospođica Brejvis doručkovale su nešto izmenjenu verziju istog. Majki Vejmen je imao pun tanjir hladne šunke. Jedino je lejdi Stabs bila nezainteresovana za meso, grickala je tanak tost i pijuckala crnu kafu.

Pošta tek što je stigla. Ispred gospođice Brejvis stajala je ogromna gomila pisama koje je ona brzo sortirala. Sve kovertе namenjene ser Džordžu na kojima je stajala oznaka *lično* pružala je njemu. Ostale je otvarala i sortirala po kategorijama.

Bila su i tri pisma za lejdi Stabs. Otvorila je dva u kojima su se nalazili računi i gurnula ih u stranu. Zatim je otvorila treći kove rat i iznenada povikala: „Oh!“

Uzvik je bio toliko glasan da su se sve glave okrenule ka njoj.

„Od Pola je“, kazala je. „Mog rođaka Pola. On dolazi ovamo svojom jahtom.“

„Daj da vidim, Heti.“ Ser Džordž je ispružio ruku. Gurnula je pismo preko stola. Ispravio je papir i pročitao.

„Ko je taj Pol Lopez? Neki tvoj rođak?“

„Jeste. Ne sećam ga se najbolje - zapravo, jedva ga se sećam. Bio je...“

„Da, draga?“

Slegnula je ramenima.

„Nije važno. Bilo je to davno. Tad sam bila devojčica.“

„Pretpostavljam da nemaš lepa sećanja na njega. Ali moramo ga pristojno dočekati, naravno“, srdačno je rekao ser Džordž. „Podudarilo se da je danas vašar, ali pozvaćemo ga na ručak. Možda bismo mogli da ga ugostimo dan-dva i povedemo u obilazak okoline?“

Ser Džordž je bio srdačan seoski plemić.

Lejdi Stabs ništa nije rekla. Gledala je u svoju šoljicu kafe.

Poveo se neizbežan razgovor o predstojećem vašaru. Jedino se Poaro u njega nije upuštao, posmatrao je vitku, egzotičnu figuru koja je sedela na čelu stola. Pitao se šta se dešava u njenim mislima. U tom trenutku podigla je pogled, lagano njime prešla preko stola i zaustavila ga tamo gde je Poaro sedeo. Bio je toliko pametan i procenjivački da je Poaro ostao zapanjen. Kad su im se pogledi sreli taj izraz je nestao iz njenog pogleda - praznina se vratila. Ipak, u njenim očima trenutak ranije postojala je hladnoća, proračunatost, oprez...

Ili mu se pričinjavalo? Bilo kako bilo, zar nije istina da ljudi koji imaju blagih mentalnih problema vrlo često poseduju izvestan oblik neočekivanog lukavstva koje ponekad ume da iznenadi čak i one koji ih najbolje poznaju?

Pomislio je kako je lejdi Stabs nesumnjivo zagonetna. Ljudi imaju sasvim različita mišljenja o njoj. Gospođica Brejvis tvrdi da lejdi Stabs savršeno dobro zna šta radi. Gospođa Oliver, opet, smatra je priglupom, dok gospođa Folijat koja je dugo i dobro poznaje, priča o njoj kao o nekome ko nije sav svoj i kome je potrebna briga i nadzor.

Gospođica Brejvis verovatno preteruje. Lejdi Stabs joj se ne dopada zbog svoje lenjosti i distanciranosti. Poaro se pitao je li gospođica Brejvis bila sekretarica ser Džordžu i pre

nego što se oženio. Ukoliko je tako, moguće je da je to njena vrsta pobune protiv novog režima,

Poaro bi se složio sa mišljenjem gospođe Folijat i gospođe Oliver - sve do tog jutra. Na kraju krajeva, može li se osloniti samo na nešto što je predstavljalo prolazni utisak?

Lejdi Stabs je naglo ustala od stola.

„Imam glavobolju“, rekla je. „Moram da odem u svoju sobu i legnem.“

I ser Džordž je nervozno ustao.

„Draga moja devojčice. Dobro si, je li?“

„To je samo glavobolja.“

„Proći će te do popodne, zar ne?“

„Hoće - čini mi se.“

„Uzmite aspirin, lejdi Stabs“, rekla je brzo gospođica Brejvis. „Imate li ga ili da Vam ja donesem?“

„Imam.“

Krenula je ka vratima. Dok je izlazila ispala joj je maramica koju je držala u ruci. Poaro, lagano krenuvši napred, podigao ju je neupadljivo.

Ser Džordž je krenuo za svojom suprugom, ali ga je zaustavila gospođica Brejvis.

„Što se tiče parkiranja automobila danas posle podne, ser Džordže, treba da dam Mičelu uputstva. Mislite li da bi bilo najbolje da, kao što ste rekli...?“

Poaro je izašao iz prostorije i više ništa nije čuo.

Sustigao je svoju domaćicu na stepenicama.

„Madam, ispustili ste ovo.“

Pružio joj je maramicu uz naklon.

Nevoljno ju je uzela.

„Jesam li? Hvala Vam.“



„Najiskrenije mi je žao, madam, što Vam nije dobro. Posebno sada kada dolazi Vaš rođak.“

Brzo, skoro nasilno je odgovorila.

„Ne želim da vidim Pola. Ne volim ga. On je loš. Oduvek je bio zao. Plašim ga se. On čini zle stvari.“

Vrata trpezarije su se širom otvorila i ser Džordž je hodnikom došao do stepenica.

„Het, jedna moja draga. Dozvoli da ti olakšam.“

Zajedno su nastavili stepenicama, nežno ju je zagrlio oko struka dok su mu se na licu očitavali briga i saosećanje.

Poaro je gledao za njima, a zatim je primetio užurbanu gospođicu Brejvis koja je nosila pisma.

„Glavobolja lejdi Stabs...“ počeo je.

„Ima glavobolju koliko i moja stopala“, rekla je gospođica Brejvis ljutito i nestala u svojoj kancelariji zatvorivši vrata za sobom, uz tresak.

Poaro je uzdahnuo i izašao kroz ulazna vrata na terasu ispred kuće. Gospoda Masterton je upravo stigla u malom automobilu i snažnim i jakim glasom izdavala je uputstva gde i kako da se postavi šator za čaj.

Okrenula se da pozdravi Poaroa.

„Ovi vašari su zaista glupost“, primetila je. „I uvek sve postavljaju na pogrešno mesto. Ne, Rodžerse! Više ulevo - *ulevo* - ne udesno! Šta mislite o vremenu, gospodine Poaro? Deluje mi sumnjivo. Kiša bi, naravno, sve pokvarila. A ove godine smo za promenu imali zaista prijatno leto. Gde je ser Džordž? Želim da razgovaram sa njim oko parkiranja.“

„Njegova supruga ima glavobolju i otišao je da je smesti u krevet.“

„Biće ona dobro do popodne“, rekla je poverljivo gospođa Masterton. „Voli kad ima neku ulogu, znate. Uživace u

doterivanju i biće srećna kao dete. Dodajte mi nekoliko tih klinčića, molim Vas. Hoću da obeležim mesta za golf pozicije.“

Poaro, primoran da pomogne, neumorno je radio sa gospođom Masterton, kao koristan saradnik. U pauzama napornog rada izuzetno je bila raspoložena za razgovor sa njim.

„Znate, shvatila sam da čovek sve mora da obavi sam. To je jedini način... Nego, Vi ste prijatelj sa Eliotovima, čini mi se?“

Poaro, nakon svog dužeg boravka u Engleskoj, znao je da je ta izjava bila indikacija društvene prepoznatljivosti. Gospođa Masterton zapravo mu je rekla: „Iako ste stranac, shvatila sam da ste jedan od *nas*.“ Nastavila je razgovor u prisnijem tonu.

„Lepo je što je Grinšor ponovo oživeo. Svi smo se toliko plašili da će se pretvoriti u hotel. Znate kako je danas; dok se vozite, svuda pored puta nailazite na table *Kuća za odmor* ili *Privatan hotel* i slično. Na svim kućama u kojima sam boravila kao devojčica ili išla na zabave. Veoma tužno. Da, drago mi je zbog Grinšora, kao i nesrećnoj Ejmi Folijat, naravno. Imala je tako težak život - ali nikada se ne žali, usudila bih se reći. Ser Džordž je učinio čudo za Grinšor - nije ga uprostačio. Ne znam je li to rezultat uticaja Ejmi Folijat - ili njegov lični dobar ukus. Znate, *ima* zaista dobar ukus. Vrlo iznenađujuće za takvog čoveka.“

„Koliko sam shvatio, on nije jedan od starih veleposednika?“, oprezno je pitao Poaro.

„On zapravo nije čak ni ser Džordž - promenio je ime. Pretpostavljam da mu se ideja javila od *Cirkusa lorda Džordža*. Vrlo zabavno, zaista. Naravno da ga nikada nismo pitali o tome. Bogatim ljudima dopušteni su sitni kaprici, slažete li se? Najzabavnije je to što se uprkos svom poreklu Džordž Stabs svuda uklapa savršeno dobro. Klasičan primer novog

plemstva osamnaestog veka. Mada, rekla bih da ima dobru krv. Vrlo je moguće da mu je otac bio gospodin, a majka, rekla bih, konobarica.“

Gospođa Masterton je prekinula priču da bi viknula na baštovana.

„Ne pored tog rododendrona! Moraš da ostaviš mesta za kuglanje sa desne strane. *Desne* - ne leve!“

Nastavila je:

„Brejvisova je efikasna. Mada nikako ne voli jednu Heti. Ponekad se čini kao da bi je najradije ubila. Mnoge od tih požrtvovanih sekretarica zaljubljene su u svoje šefove. A jeste li obratili pažnju na Džima Varberga? Smešno je kako se drži nadimka Kapetan.“

Nije ni bio u vojsci, niti prišao blizu Nemačkoj, Danas svako sebe naziva kako hoće - ali je požrtvovan radnik - mada mi kod njega nešto smrdi. Ah! Evo Legovih!“

Pegi Leg u pantalonama i žutom puloveru, veselo je rekla: „Došli smo da pomognemo.“

„Ima dosta posla“, zagrmela je gospođa Masterton. „Da vidim...“

Poaro se izmigoljio iskoristivši njenu nepažnju. Kada je stigao do prednje terase koja se prostirala ispred kuće, bio je svedok nove drame.

Dve mlade žene obučene u šortseve i bluze jarkih boja, izašle su iz šume i nesigurno su posmatrale kuću. Sa prozora spavaće sobe lejdi Stabs stajao je nagnut ser Džordž i ljutito im se obraćao.

„Na tuđem ste posedu!“, vikao je.

„Molim?“ rekla je mlada žena koja je nosila zelenu maramu.

„Ne možete prolaziti ovuda, ovo je privatni posed.“

Druga mlada žena koja je na glavi imala tamnoplavu maramu, raspoloženo je kazala:

„Molim? Idemo do keja u Grinšoru...“ potrudila se da tačno izgovori, „je li ovuda? Hvala Vam.“

„Ušle ste na privatni posed“, ponovio je ser Džordž.

„Molim?“

„Na privatnom ste posedu! Ne možete ovuda. Morate da se vratite, VRATITE! Odakle ste došle.“

Posmatrale su ga dok je gestikulirao. Zatim su razmenile nekoliko rečenica na stranom jeziku. Konačno je žena sa plavom maramom sumnjičavo kazala: „Da se vratimo? U hostel?“

„Tako je. I idite putem - *putem* - okolo.“

Nevoljno su se povukle. Ser Džordž je obrisao čelo i pogledao u Poaroa.

„Neprestano ih opominjem“, rekao je. „Navikli su da ulaze na glavnu kapiju. Na nju sam stavio katanac. Sada dolaze kroz šumu, preko ograde. Ovuda im je lakše da stignu do keja. I naravno, mnogo brže. Ali nemaju pravo na to - nikada ga nisu imali. Sve su to uglavnom stranci, ne razumeju šta im govorite i samo blebeću na holandskom ili nekom drugom jeziku.“

»Jedna je Holandanka, a druga Italijanka. Video sam ih juče kad su stigle sa stanice.“

»Pričaju svakojakim jezicima... Da, Heti? Šta si rekla?“ Vratio se u sobu.

Poaro se okrenuo i ugledao gospođu Oliver i krupnu četrnaestogodišnjakinju u izviđačkoj uniformi.

»Ovo je Marlin“, rekla je gospođa Oliver.

Marlin je na upoznavanje odreagovala glasnim šmrkanjem, Poaro se učtivo naklonio.

»Ona je žrtva“, kazala je gospođa Oliver.

Marlin se zakikotala.

»Ja sam grozan leš“, rekla je. »Ali na meni neće biti krvi.“  
Njen glas je izražavao razočaranje.

„Ne?“

»Neće. Biću zadavljena užetom, to je sve. *Volela* bih da budem izbodena i da imam na sebi tonu crvene farbe.“

„Kapetan Varberg smatra da bi to delovalo suviše realistično“, kazala je gospođa Oliver.

„Kad je ubistvo u pitanju, mislim da tu *treba* da bude krvi“, rekla je Marlin nadureno. Sa velikim zanimanjem je pogledala Poaroa. „Vi ste videli dosta ubistava, zar ne? Tako *ona* kaže.“

„Jedno ili dva“, skromno je rekao Poaro.

Sa uznemirenošću je primetio kako ih gospođa Oliver napušta.

„Je li bilo seksualnih manijaka?“ pitala je Marlin sa žudnjom.

„Svakako ne.“

„Ja volim seksualne manijake“, sa slašću je rekla Marlin. „Čitala sam o njima, znate.“

„Sigurno ne bi htela da ih sretneš.“

„O, ne znam. Znate šta? Mislim da imamo seksualnog manijaka u blizini. Moj deda je jednom video telo u šumi. Uplašio se i pobegao, a kada se vratio tela više nije bilo. Bilo je žensko. Ali on je pijanica, moj deda, i niko ne sluša šta on priča.“

Poaro je uspeo da utekne i, obišavši kuću, utočište je našao u svojoj sobi.

**ŠESTO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



Ručak je bio rano i hladno posluženo je proteklo brzo. U pola tri filmska zvezda nižeg ranga je trebalo da otvori vašar. Vreme, nakon što je zlokobno slutilo na kišu, počelo je da se popravlja. Do tri sata vašar je već bio u punom jeku. Mnoštvo ljudi je kupovalo ulaznice, a na dugom prilazu kući ređali su se automobili. U grupama su pristizali i studenti iz obližnjeg hostela živo razgovarajući na stranim jezicima. Kao što je gospođa Masterton prognozirala, lejdi Stabs je izašla iz svoje sobe oko pola tri obučena u haljinu boje ciklame i sa šeširom od crne slame ogromnog oboda. Okitila se i mnoštvom dijamanta.

Gospođica Brejvis je sarkastično prošaputala: „Očigledno misli da je na kraljevskom imanju u Askotu.“

Međutim, Poaro joj je udelio kompliment,

„To što ste obukli prelepa je kreacija, madam.“

„Jeste, zaista“, rekla je Heti srećno. „Nosila sam je na trkama u Askotu.“

Glumica koja je trebalo da otvori vašar je stigla i Heti je otišla da je dočeka.

Poaro se povukao. Obazrivo se osvrtao unaokolo - činilo se da se sve odvija po uobičajenom vašarskom protokolu. Bio je postavljen i štand na kome su se gađali kokosi gde je ser Džordž u svom ljubaznom maniru dočekivao goste. Bilo je tu i drugih, raznovrsnih štandova na kojima su bili izloženi lokalni proizvodi: voće, povrće, marmelade i kolači, ali i oni na kojima

su se nalazili *moderni predmeti*. Odvijale su se razne igre, a bilo je postavljeno čak i igralište za decu.

Već se okupio poveći broj ljudi i počelo je takmičenje dece u plesu. Poaro nigde nije video gospođu Oliver, ali figura lejdi Stabs u haljini ciklama boje izdvajala se iz mase. Međutim, činilo se da je gospođa Folijat centar pažnje.

Njen izgled bio je sasvim drugačiji - nosila je haljinu srednje dužine boje plave hortenzije i moderan sivi šešir - činilo se da je nadgledala protokol, dočekivala nove goste, upućivala ih na različita dešavanja; graciozna i srdačna dok je dočekivala pridošlice, nesumnjivo je bila ona stara gospođa Folijat, gospodarica Grinšora.

Poaro se pitao da li je svesna koliko je preuzela ulogu gazdarice i domaćice ili to radi potpuno nesvesno.

Stajao je pored šatora na kome je pisalo *Madam Esmeralda će vam reći vašu sudbinu*. Upravo se počelo s posluživanjem čaja i više nije bilo gužve ispred šatora proročice. Poaro je sagnuo glavu, ušao u šator i drage volje platio pola krune privilegiju da sedne u stolicu i odmori svoja bolna stopala.

Madam Esmeralda je bila sva u crnom, nosila je maramu na glavi i veo preko donje polovine lica koji joj je prigušivao govor.

Uhvatila je Poaroa za ruku i brzo mu pročitala dlan rekavši da ga očekuje novac, uspeh sa tamnokosom lepoticom i čudesno izbavljenje od nesrećnog slučaja.

„Vrlo je lepo to što ste mi predvideli, madam. Iskreno bih želeo da je istina.“

„Oh!“, uzvignula je Pegi. „Vi znate ko sam, je li?“

„Imam poverljive informacije - gospođa Oliver mi je rekla da je prvobitno trebalo Vi da budete 'žrtva', ali uzelo Vas joj je 'okultno'.“



„Volela bih da sam ‘leš’“, rekla je Pegi. „Mnogo je mirnije. Za sve je kriv Džim Varberg. Ima li četiri sata? Hoću da popijem čaj. Slobodna sam od četiri do pola pet.“

„Još deset minuta“, rekao je Poaro konsultujući svoj veliki, staromodni sat. „Hoćete li da Vam donesem šoljicu čaja ovamo?“

„Ne, ne. Hoću pauzu - imam još deset minuta.“

Poaro je izašao iz šatora i istog trena je pozvan da proceni težinu torte.

Za poslastičarskim štandom stajala je krupnija žena majčinskog izgleda i pozvala ga da okuša sreću. Na njegovo razočaranje, istog trena je osvojio veliku lutku. Šetajući, naišao je na Majkla Vejmena kako sumoran stoji na vrhu staze koja je vodila dole ka keju.

„Čini se da uživajte, gospodine Poaro“, rekao je uz sarkastičan osmeh.

Poaro je shvatio da se opaska odnosi na njegovu nagradu.

„Zaista je grozna, zar ne?“, rekao je neraspoloženo.

Jedno dete koje je stajalo pored njega iznenada je briznulo u plač. Poaro se lagano okrenuo i spustio lutku u detetove ručice.

„Voila<sup>9</sup>, ovo je za tebe.“

Suze su naglo nestale.

„Vajolet... zar gospodin nije ljubazan? Reci hvala...“

„Dečja elegantna odeća“, najavio je kapetan Varberg preko megafona. „Prvo deca od 3 do 5. Stanite u vrstu, molim vas.“

Prišao im je gledajući sleva nadesno.

„Gde je lejdi Stabs? Je li neko video lejdi Stabs? Trebalo bi da bude sudija u ovom takmičenju.“

---

<sup>9</sup> *Evo - na francuskom, prim. prev.*

„Video sam je pre petnaestak minuta“, kazao je Poaro.

„Išla je ka šatoru proročice kada sam je ja video“, rekao je Vejmen. „Možda je još uvek tamo.“

Prišao je šatoru, podigao ceradu, pogledao unutra i odmahnuo glavom.

„Prokleta žena!“, rekao je Varberg ljutito. „Gde li je nestala? Deca čekaju. Možda je u kući.“

Žurno je otišao.

Poaro je gledao za njim, a zatim se okrenuo kad je čuo pokret u svojoj blizini.

Jedan mladić se penjao stazom koja je vodila od keja, vrlo tamnopus mladić, odeven u mornarsko odelo. Zastao je kao da ga je zbunio prizor koji je zatekao.

Zatim se s oklevanjem obratio Poarou,

„Izvinite, je li ovo kuća ser Džordža Stabsa?“

„Jeste. Da Vi možda niste rođak lejdi Stabs?“

„Ja sam Pol Lopez.“

„Ja se zovem Herkul Poaro.“

Naklonili su se jedan drugom. Poaro je objasnio okolnosti i vašar. Kad je završio, ugledao je ser Džordža koji im je prilazio travnjakom.

„Pol Lopez? Drago mi je što Vas vidim. Heti je jutros primila Vaše pismo. Gde Vam je jahta?“

„Usidrena je u Dartmoutu. Došao sam ovamo rekom pomoćnim čamcem.“

„Moramo naći Heti. Tu je negde... Ostaćete kod nas na večeri, nadam se?“

„Izuzetno ste ljubazni.“

„Hoćete da se smestite?“

„Zaista ljubazno od Vas, ali spavaću na svom brodu. Jednostavnije je.“

„Imate li nameru da se dugo zadržite ovde?“

„Dva, možda tri dana. Zavisi.“ Pol Lopez je slegnuo svojim elegantnim ramenima.

„Heti će biti oduševljena, siguran sam. Gde je ona? Malopre sam je video.“

Osvrnuo se zbunjeno.

„Trebalo bi da sudi na izboru za najelegantniju dečju garderobu. Ne razumem. Izvinite na trenutak. Pitaću gospođicu Brejvis.“

Odjurio je. Pol Lopez je gledao za njim. Poaro je posmatrao Pola Lopeza.

„Nedavno ste videli svoju rođaku?“, pitao je.

Drugi muškarac je slegnuo ramenima.

„Nisam je video otkad joj je bilo petnaest godina. Ubrzo nakon toga su je poslali u inostranstvo - u školu u neki manastir u Francuskoj. Kao dete je obećavala da će izrasti u pravu lepoticu.“

Upitno je pogledao Poaroa.

„Ona jeste lepa žena“, kazao je Poaro.

„A ono je njen suprug? Čini se da je, kako se ono kaže - dobar momak, ali izgleda da mu nedostaju maniri? Ipak, Heti bi možda bilo pomalo teško da nađe odgovarajućeg supruga.“

Poaro je vrlo pristojno ispoljio iznenađenje mimikom lica. Drugi muškarac se nasmejao.

„To nije tajna. Petnaestogodišnja Heti je imala probleme u razvoju. Blago zaostala, je l' se tako kaže? Još uvek je takva?“

„Reklo bi se da... jeste“, oprezno je kazao Poaro.

Lopez je ponovo slegnuo ramenima.

„I šta? Šta bi neko trebalo da traži od žene - da bude inteligentna? Nije neophodno.“

Ser Džordž se vraćao, ljutit. Gospođica Brejvis mu se obraćala skoro bez daha.

„Zaista ne znam gde je, ser Džordže. Poslednji put sam je videla kod šatora proročice. Ali to je bilo pre dvadeset minuta. Nije ni u kući.“

„Da li je moguće“, upitao je Poaro, „da je možda otišla da proveri kako napreduje igra *Potruga za ubicom* gospođe Oliver?“

Ser Džordžu se razbistrilo u glavi.

„Najverovatnije je tako. Vidite, ja ne mogu da napustim vašar, domaćin sam. Možete li Vi da proverite, gospodine Poaro? Znaete trasu.“

Ali Poaro nije znao trasu. Međutim, zamolio je gospođicu Brejvis i ona ga je precizno uputila. Gospođica Brejvis je preuzela dužnost da ugosti Pola Lopeza, a Poaro je otišao šapućući sebi u bradu: „teniski teren, vrt kamelija, paviljon, gornji rasadnik, kućica za čamce...“

Dok je prolazio pored tezge za kojom su se gađali kokosi, sa interesovanjem je primetio kako ser Džordž proverava drvene kugle upućujući zanosan osmeh dobrodošlice istim onim dvema mladim ženama koje je jutros terao sa svog poseda, a koje su bile iznenađene promenom njegovog stava. Činjenica je da su jutros bile nepozvani gosti koji su nedozvoljeno upali na posed, a da danas nakon što su platile ulaznicu dva šilinga i šest penija s punim pravom u potpunosti mogu da uživaju u vrtu Grinšor kuće koja se nalazila iza njih. Odbile su da gađaju kokose i otišle dalje.

Holandanka je prepoznala Poaroa i učtivo mu se javila. Obe devojke nosile su svoje teške ruksake na ramenima i obilno su se znojile.

„Moja prijateljica ide u pet autobusom koji staje ispred kapije do Torkija“, objasnila je Holandanka, „a ja idem čamcem preko reke i imam autobus u šest iz Dartmouta.“

„Vodite naporan život“, kazao je Poaro.

„Ima toliko toga da se vidi, a mi smo kratko ovde.“

Poaro se učtivo naklonio i nastavio do teniskog igrališta. Tamo nije zatekao nikoga. Zatim je krenuo do vrta kamelija.

U vrtu kamelija Poaro je zatekao gospođu Oliver u ljubičastoj, elegantnoj toaleti kako sedi na klupi i razmišlja, podsetivši ga na gospođu Sidons. Pozvala ga je da sedne pored nje.

„Ovo je tek drugi trag“, kazala je nezadovoljno. „Čini mi se da sam im dala suviše težak zadatak. Još uvek se niko nije pojavio.“

U tom trenutku u vrt je ušao mladić u šortsu sa naglašenom Adamovom jabučicom. Uz uzvik zadovoljstva požurio je do drveta koje se nalazilo na jednom ćošku, dok je naredni njegov zadovoljni uzvik obelodanio da je našao naredni trag. Osetio je potrebu da sa njima podeli svoje zadovoljstvo.

„Mnogi ne znaju za filodendron“, rekao je držeći jedan list u ruci. „Čitava ih je kutija ispod teniske mrežice. Pametna fotografija, ali primetio sam šta je u pitanju. Taj trag će ostale navesti da traže bocu. Filodendroni su vrlo delikatni i retko se susreću u ovom delu sveta. Ja se zanimam za retke biljke i drveće. Nego, kuda sada da krenem, pitam se.“

Namrštio se kad je pogledao u beležnicu koju je nosio.

„Zapisao sam sledeći trag, ali deluje mi besmisleno.“ Sumnjičavo ih je pogledao. „Vi se takmičite?“

„Oh, ne!“, rekla je gospođa Oliver. „Mi samo... posmatramo.“

„Da, nego... *‘Kada se lepa žena zaustavi pored paviljona’...* čini mi se da sam to već negde čuo.“

„To je dobro poznat citat“, kazao je Poaro.

„Paviljon može biti izvesna građevina“, kazala je gospođa Oliver ponadavši se. „Bela... sa stubovima“, dodala je.

„Tako je! Puno Vam hvala. Kažu da je Arijadna Oliver lično negde ovde. Voleo bih da je zamolim za autogram. Jeste li je videli?“

„Ne“, kazala je ozbiljno gospođa Oliver.

„Voleo bih da je upoznam. Odlično piše.“ Nešto tiše je dodao: „Ali kažu da pije kao smuk.“

Odjurio je, a gospođa Oliver je uvređeno kazala: „Zaista! To zaista nije u redu kad ja pijem samo limunadu!“

„Pa ste utehu za veliku nepravdu pokušah naći u tome da pomognete jednom mladiću da pronađe naredni trag?“

„S obzirom da je on jedini koji je dosad stigao dovdje, smatrala sam da ga treba malo ohrabriti.“

„Ali niste hteli da mu date autogram.“

„To je nešto drugo“, rekla je gospođa Oliver. „Ššš! Dolazi još neko.“

Međutim, to nisu bili učesnici u igri. Bile su to dve žene koje su platile ulaz na vašar i bile su odlučne da za svoj novac pošteno obiđu imanje.

Bilo im je vruće i bile su nezadovoljne.

„Čovek bi pomislio da imaju prelepe cvetne vrtove“, rekla je jedna žena drugoj.

„Ali ovde ima samo drveća i još drveća. To se ne naziva vrtom“

Gospođa Oliver je pogurala Poaroa i tiho su se udaljili.

„Pretpostavljam“, kazala je gospođa Oliver rezignirano, „da niko nikada neće naći moj leš.“

„Strpljenja, madam, i hrabrosti“, rekao je Poaro. „Popodne je tek počelo,“

„Istina je“, složila se gospođa Oliver raspoloženje. „A posle pola četiri cena ulaznice je upola niža, pa će verovatno doći još dosta ljudi. Hajde da vidimo kako se ono dete Marlin snalazi. Ne verujem posebno toj devojci, znate. Nema osećaj za odgovornost. Ne bi me čudilo da se išunja i ode nešto da prezalogaji umesto da glumi leš. Znate kakvi su ljudi kad je hrana u pitanju.“

Lagano si išli stazom kroz šumu i Poaro je prokomentarisao konfiguraciju imanja.

„Smatram vrlo zbunjujućim“, rekao je, „toliko je staza i čovek nikada nije siguran kuda vode. I drveće, drveće je svuda.“

„Zvučite nalik onim dvema ženama sa kojima smo se maločas mimoišli.“

Prošli su pored paviljona i krenuli nizbrdo do reke vijugavom stazom. Pred njima su se ukazali obrisi kućice za čamce.

Poaro je kazao kako ne bi bilo najbolje za samu igru da učesnici u potrazi slučajno nabasaju na kućicu za čamce i u njoj zateknu leš.

„Mislite da pokušaju da reše slučaj prečicom? I o tome sam razmišljala. Zato je ključ poslednji trag. Bez njega se ne mogu otvoriti vrata. Jedino iznutra.“

Kratka strma staza vodila je ka vratima kućice koja je bila podignuta kao skladište za čamce. Gospođa Oliver je izvukla ključ iz džepa među ljubičastim naborima i otključala vrata.

„Došli smo malo da ti prekratimo vreme, Marlin“ rekla je veselo kad je ušla.

Osetila je blago kajanje zbog svojih neosnovanih sumnji u Marlininu odgovornost jer je Marlin, zaista požrtvovano igrajući svoju ulogu, ležala poput leša na podu pored prozora.

Marlin nije odgovarala. Ležala je nepokretno. Vetar je nežno ćarlijao kroz otvoren prozor izazivajući šuškanje stripova koji su stajali na stolu.

„Sve je pod kontrolom“, nestrpljivo je rekla gospođa Oliver. „To smo samo ja i gospodin Poaro. Niko još nije posebno napredovao u pronalaženju tragova.“

Poaro se namrštio. Vrlo pažljivo je odgurnuo gospođu Oliver u stranu i kleknuo pored devojke koja je ležala na podu. Potisnuti uzvik oteo mu se sa usana. Pogledao je u gospođu Oliver.

„Pa...“, rekao je, „desilo se ono što ste očekivali.“

„Ne mislite valjda...?“, oči gospođe Oliver su se razrogačile od prestrašenosti. Pridržala se za jednu od stolica i sela. „Ne mislite valjda...? Nije valjda *mrtva*?“

Poaro je klimnuo glavom.

„Jeste“, rekao je. „Mrtva je. I to nedugo.“

„Ali, kako...?“

Podigao je kraj marame, koja je bila obmotana oko devojčine glave, kako bi gospođa Oliver mogla da joj vidi vrat.

„Upravo kao *moje* ubistvo“, rekla je užasnuto gospođa Oliver. „Ali *ko*?. I zašto?“

„To su prava pitanja“, rekao je Poaro. Nije želeo da doda da je upravo ta pitanja, takođe, postavila sama u svojoj igri.

A odgovori na njih nisu odgovori koje je ona smislila, pošto žrtva nije Jugoslovenka, prva supruga atomskog fizičara, već Marlin Taker, četrnaestogodišnjakinja iz kraja koja, koliko je poznato, nije imala nijednog neprijatelja na ovom svetu.



**SEDMO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



„Ne mogu da podnesem ni samu pomisao na to, gospodine Poaro“, rekla je gospođa Folijat.

Sedela je sa njim, tri sata nakon što je leš pronađen, u malom salonu u Grinšoru u kome ujutru ima sunca.

Ser Džordž je bio sa nekoliko inspektora u biblioteci.

„Devojka za koju sam sigurna da nikada ništa našao nikome nije učinila“, rekla je gospođa Folijat. „Ali zašto? To ne mogu da razumem. Zašto?“

Njeno prijatno, starije lice kao da je ostarilo za deset godina. Prstima je stiskala belu čipkanu maramicu.

Nešto ranije tog dana Poaroa je iznenadio njen stav i autoritativnost. A sada ga je iznenadila njena slomljenost i njena iskrena, skoro preterana, reakcija. Pitao se šta li je to gospođa Folijat znala što on nije.

„Kao što ste mi još juče rekli, madam, ovo je veoma zao svet.“

„Jesam li to rekla? Istina je... Počinjem da se pitam kolika je, zapravo, to istina... Ali verujte mi, gospodine Poaro, ni sanjala nisam da će se *ovo* desiti...“

Sa zanimanjem ju je pogledao.

„Lejdi Stabs je jutros...“

Žustro ga je prekinula.

„Ne pričajte mi o njoj. Ne spominjite mi je, ne želim da mislim na nju.“

„I ona je govorila o zlu.“

Gospođa Folijat se zbunila.

„Šta je rekla?“

„Rekla je da je njen rođak Pol Lopez zao, da je loš čovek i da ga se plaši.“

„Pol Lopez? Mislite na onog zgodnog, tamnoputog čoveka koji je stigao danas posle podne?“

„Da.“

Gospođa Folijat je nestrpljivo rekla:

„Ne obraćajte pažnju. Heti je... poput deteta. Zao i dobar - ona te izraze koristi olako kao sva deca. Gde li bi mogla biti? Šta li je moglo da joj se desi? Nadam se... Oh! Sada se nadam da se više nikada neće vratiti!“

Poaro je bio iznenađen njenom žestinom. U popodnevnim događajima nije se mogao naći bilo kakav smisao, barem ga on nije mogao uočiti. Od četiri sata niko nije video lejdi Stabs. A kuća i imanje detaljno su pretraženi. Policija je sada proširila potragu. Javilo se železničkim stanicama, svim policijskim patrolnim kolima koja su krenula u potragu u susedne gradove, hotelima u okrugu...

Gospođa Folijat je izgovorila pitanje koje se do sada niko nije usudio da postavi.

„Mislite li“, rekla je, „da je Heti to učinila? Ubila ono dete? A zatim pobjegla?“

„Čovek zaista ne zna šta da misli.“

»Da li Vi to mislite?“

»Madam, u svemu mora da postoji određeni šablon i povezanost, A ja ih ne vidim. Šta Vi mislite? Dosta dobro ste je poznavali...“

Pošto nije odgovorila, dodao je:

„Draga Vam je.“

„Heti mi je bila veoma draga... zaista veoma draga.“

„Rekli ste to u prošlom vremenu.“

„Ne shvatate.“

„Vi smatrate, je li, da je lejdi Stabs mrtva?“

Gospođa Folijat je gledala pravo ispred sebe. Zatim je progovorila glasom nešto jačim od šapata.

„Bilo bi bolje da je mrtva... mnogo bolje.“

„Rekao bih da Vas možda razumem. Bila je mentalno ograničena. Njen rođak je to uzgred spomenuo danas po podne. Takvi ljudi nisu uvek uračunljivi. Iznenadni napad besa...“

Međutim, gospođa Folijat se ljutito okrenula ka njemu.

„Heti nikada nije bila takva. Bila je dobra duša. Nikada nikoga ne bi ubila.“

Poaro ju je posmatrao u nedoumici. Uporedio je određene deliće sećanja. Zar nije bilo nečeg teatralnog u današnjem iznenadnom Lopezovom dolasku? I u Hetinoj reakciji na to - proračunat pogled, snažno izraženi strah i negodovanje. Pomislio je kako bi voleo da sazna nešto više o Polu Lopezu. Kakvu ulogu je Lopez igrao u svemu ovome? Ako je Heti Stabs bila mrtva - i ako je Marlin Taker nekako bila svedok ubistva... Onda bi Marlen morala da se ućutka...

U salon je ušao ser Džordž Stabs.

„Inspektor Blend želi da Vas vidi u biblioteci, gospodine Poaro“, rekao je.

Poaro je ustao i krenuo za njim.

Policajac Hoskins koji je prvi došao na lice mesta sedeo je za stolom pored zida. Sada mu se pridružio i inspektor Blend. Poslednji je mekanim, devonskim naglaskom pozdravio Poaroa spomenuvši mu zajedničkog prijatelja domara Skota.

„On mi je stari drug, gospodine Poaro i često mi priča o Vama. Imam osećaj da Vas dobro poznajem,“

Nakratko su razgovarali o domaru, a zatim je Blend nastavio.

„Nadam se da ćete moći da nam pomognete u vezi sa ovim slučajem, gospodine Poaro. Zaista tapkamo u mraku. Koliko sam razumeo, Vi ste odseli u ovoj kući? Ima li, izvinite što Vas to pitam, nekakvog posebnog povoda za to?“

„Ne na način na koji Vi mislite. Nisam ovde, kako bih to rekao, poslom.“

Gospođa Arijadna Oliver, spisateljica detektivskih romana, angažovana je da osmisli igru *Potruga za ubicom* koja se igrala na današnjem vašaru. Pošto smo stari prijatelji, predložila je domaćinima da me zamole da uručim nagradu najboljem takmičaru u igri.“

„Shvatam. Ipak, pošto ste odseli u ovoj kući bili ste u prilici da posmatrate ljude.“

„Vrlo kratko“, naglasio je Poaro. „Svejedno, možda ćete uspjeti da nam date neke odgovore koje bismo želeli da znamo. Da počnemo od odnosa ser Džordža i njegove supruge?“

„Izvrnsni su, rekao bih.“

„Nije bilo neslaganja, svađa? Znakova nervoze i napetosti?“

„Ne bih rekao. Ser Džordž je, čini se, bio odan supruzi, kao i ona njemu.“

„Znači, nije bilo razloga da ga napusti?“

„Usudio bih se da kažem upravo nikakvog.“

„Mislite da je to malo verovatno?“; pitao je inspektor.

„Nikad se ne bih usudio da kažem da je malo verovatno bilo šta što neka žena može da uradi“, kazao je oprezno Poaro. „Žene imaju svoje razloge koje niko od nas ne može da razume. Moram da priznam da mi se čini kako je trenutak pogrešan -

usred održavanja vašara, Lejdi Stabs je nosila elegantnu, upadljivu odeću i vrlo visoke potpetice.“

„Je li bilo naznaka da postoji... neki drugi muškarac?“

Poaro je nakratko oklevao pre nego što je progovorio.

„Postoji jedan mladić, Majki Vejmen, arhitekta. Ona je njega privlačila - nesumnjivo, smeo bih da kažem. I ona je to znala.“

„Je li on privlačio nju?“

„Možda. Mada ne mislim tako.“

„U svakom slučaju, on je još uvek ovde“, rekao je Blend. „I nasmrt je zabrinut zbog nje - ukoliko nije bolji glumac nego što mi se čini. Ipak, svi su zabrinuti - što je sasvim razumljivo. Budimo otvoreni - *je li bila sklona ubistvu, gospodine Poaro?*“

„Usudio bih se da kažem da nije... A gospođa Folijat koja je odlično poznaje odlučno poriče takvu tvrdnju.“

Policajac Hoskins neočekivano je progovorio.

„Dobro je poznato da je malo udarena u glavu. Nisu joj sve daske na broju. Ali je umela lepo da se smeje.“

Blend je zabrinuto obrisao čelo.

„Ti pomalo zaostali ljudi“, rekao je, „*deluju* kao da je sve u redu, ponašaju se kako treba, ali jedna sitnica može da ih poremeti. Pretpostavljam da je možda videla đavola u očima Marlin Taker - oh! - znam da zvuči neverovatno, ali skoro sam imao jedan sličan slučaj u severnom Devonu. Žena je bila ubeđena da je njena dužnost da uništi zlo! Lejdi Stabs je možda ubila tu devojkicu iz nekog svog besmislenog razloga. A zatim je došla k sebi, verovatno shvatila šta je uradila, sišla do reke i udavila se.“ Poaro je ćutao. Njegove misli bile su daleko od onoga što je inspektor govorio. Ponovo je čuo reci koje mu je juče rekla gospođa Folijat kako je ovo zao svet i kako u njemu ima mnogo zlih ljudi. Možda je upravo *gospođa Folijat* videla zlo u Marlin Taker... možda je *gospođa Folijat* osetila potrebu

da stisne uže i ubije đavola u Marlin Taker... a Heti Stabs pokušavajući da izbegne svog neželjenog rođaka, dolazi u kućicu za čamce i zatiče gospođu Folijat sa Marlininim lešom. Koliko god da je Heti bila privržena gospođi Folijat od nekoga na tom mentalnom nivou nije se moglo očekivati da ćuti. I šta onda? Je li gospođa Folijat ućutkala i Heti? Ako je tako, gde je onda Hetin leš? Krhka gospođa Folijat teško da bi mogla da ga se resi bez ičije pomoći.

Vratio se na isto pitanje:

Gde je Heti Stabs?

Inspektor Blend se namrštio i rekao: „Izgleda da su dve stvari povezane - ubistvo i nestanak. Ne mogu biti dva potpuno nezavisna događaja - posebno što nema razloga da lejdi Stabs ode tek tako...“

„Možda je gospođa otišla bez ikakvog razloga jer je ćaknuta“, rekao je policajac.

„Mora da postoji nekakav razlog“, bio je izričit Blend.

Upitno je pogledao Poaroa.

„Vi nemate nikakvu pretpostavku, gospodine Poaro?“

„Bila je iznenađena i uznemirena jutros za vreme doručka kada je primila pismo u kome je stajalo da gospodin Lopez danas stiže ovamo.“

Blend je izdigao obrve.

„Ali on joj je pisao pre nego što je krenuo sa Antila, obavestivši je da dolazi u Englesku.“

„To Vam je on rekao?“

„Da, to mi je rekao, jeste.“

Poaro je odmahnuo glavom.

„Ili on laže - ili je sklonjeno pismo koje joj je poslao. Lejdi Stabs ga nije primila. Jutros su i ona i ser Džordž bili iznenađeni.“

„Je li bila uznemirena?“

„Bila je veoma uznemirena. Rekla mi je da je njen rođak zao čovek, da čini zlo i da ga se plaši.

„Plašila ga se, je li?“

Blend je razmišljao o tome.

„Lopez je bio izuzetno predusretljiv“, rekao je. „On je, rekao bih, tip ulizice, onaj za koga čovek ne zna šta zaista misli, ali bio je izuzetno ljubazan. Našli smo ga na njegovoj jahti i on je insistirao daje pretresemo. Uveravao nas je da lejdi Stabs nije kročila na nju i da je uopšte nije video.“

„Koliko ja znam, to je istina“, rekao je Poaro.

„Kada je Lopez stigao na vašar, lejdi Stabs je već nestala “

„Ukoliko nije želela da se sretne s njim mogla je da ode u svoju sobu i pretvara se da ima glavobolju.“

„Vrlo jednostavno.“

„Znači, nije bilo samo u pitanju to što nije želela da ga sretne... Ako je pobjegla, mora da ga se mnogo plašila.“

„Da.“

„Što Lopeza dovodi u još nezgodniji položaj... Ipak, da je samo pobjegla brzo bismo je našli. Ne znam zašto već nismo..

Neizgovorena, među njima je lebdela vrlo zlokobna mogućnost...

„Vratimo se ubijenoj devojci“, rekao je Poaro. „Jeste li ispitali njenu porodicu? Mogu li možda da naslute mogući motiv ubistva?“

„Ništa.“

„Da nije bila...“, osetivši neprijatnost Poaro je zastao.

„Ne, ništa slično.“

„Dobro je.“ Poaro se setio da je Marlin pričala o seksualnim manijacima.



„Nije čak ni momka imala“, rekao je inspektor.

„Bar njeni tako tvrde. Verovatno je istina - ono što je napisala na stripovima govori tome u prilog.“

Pokazao je ka stripovima koje je Poaro poslednji put video u kućici za čamce, a koji su sada služili kao naslon za inspektorov lakat.

Poaro je upitao: „Dozvoljavate li?“ Blend je klimnuo glavom.

Poaro ih je brzo listao. Nesigurnim, dečjim rukopisom, Marlin je ispisala svoje komentare:

*Džeki Blejk zabavlja se sa Suzan Barns. Piter štipka devojke sa slike. Džordži Pordži ljubi stoperke u šumi. Beti Foks voli momke... Albert se zabavlja sa Dorin.*

Beleške je smatrao patetičnim u njihovoj mladalačkoj primitivnosti. Složio je gomilu stripova nazad na sto i dok je to činio iznenada ga je ispunio osećaj da nešto nedostaje. Nešto... postojalo je nešto što bi trebalo...

Izraz nedokučenosti nestao je sa njegovog lica kad je Blend progovorio.

„Nije bilo nikakve borbe. Neko joj je stavio omču oko vrata a da ona nije posumnjala da je išta ozbiljnije od šale.“

Poaro je rekao:

„To je lako objašnjivo - *verovatno je poznavala tu osobu*. Na neki način, to je bilo i očekivano. Trebalo je da glumi žrtvu u igri, znate. Dopustila je da bude 'nameštena za ulogu koju je trebalo da igra.“

„Mogla ju je 'namestiti' lejdi Stabs, na primer?“

„Da.“

Poaro je nastavio: „Ali i gospođa Oliver, gospođa Leg, gospođica Brejvis ili gospođa Masterton. Ili recimo, ser Džordž, kapetan Varberg, možda čak i Majki Vejmen.“

„Da“, kazao je Blend, „svi oni mogu biti potencijalni osumnjičeni. Jedino dvoje ljudi ima neoboriv alibi - ser Džordž koji je celo popodne bio pored tezgi i nije napuštao travnjak ispred kuće, što se takođe može reći i za kapetana Varberga. Gospođica Brejvis je bila u prilici to da uradi. Kretala se od kuće do vrta i obrnuto i mogla je neprimećeno da se izgubi na desetak minuta. Gospođa Leg je mogla da se iskrade iz Šatora za proricanje sudbine, mada je to malo verovatno jer je ispred stajao dug red onih koji su čekali da uđu. Gospođa Oliver, Majki Vejmen i Alek Leg su se šetali po imanju - nemaju nikakav alibi. Ipak, pretpostavljam da ćete insistirati da Vašu spisateljicu izuzmemo od mogućnosti da bude osumnjičena.“

„Niko ne srne biti izuzet“, rekao je Poaro. „Gospođa Oliver je, na kraju krajeva, smislila igru. Ona je organizovala da devojka bude izolovana u kućici za čamce, daleko od gužve blizu kuće“

„Zaboga, gospodine Poaro, ne mislite li valjda...?“

„Ne, ne mislim. Pokušavam da otkrijem nešto veoma maglovito i nejasno... nešto što me zbunjuje. Postoji još jedna stvar - ključ. Kada smo gospođa Oliver i ja pronašli telo, gospođa Oliver je bravu otključala ključem. Postoji još jedan ključ koji treba da bude poslednji 'trag'. Je li on bio na mestu?“

Blend je klimnuo glavom.

„Jeste. U maloj porcelanskoj posudi u žbunju hortenzija. Do tog traga niko nije stigao. Treći ključ se nalazi u kući, u fioci u ulaznom holu.“

„Odakle je svako mogao da ga uzme! U svakom slučaju, ako je neko koga je poznavala pokucao na vrata i zamolio da ih otvori, Marlin bi to učinila. Ukoliko je to bila gospođa Masterton, recimo, ili gospođa Folijat...“

„Primetio sam da je gospođa Folijat... kako bih to rekao... izigravala domaćicu.“

„Ovo je njena kuća“, rekao je policajac Hoskins. „Uvek je bilo Folijatovih u Grinšoru.“

Poaro je zurio u njega. Nije slušao ono što mu je inspektor Blend govorio, čuo je samo kraj.

„...ni jedan jedini razlog da ta devojka bude ubijena. Sve će nam biti jasnije kada budemo pronašli lejdi Stabs.“

„Ako je pronađete“, kazao je Poaro.

Blend se samouvereno nasmejao.

„Živu ili mrtvu - naći ćemo je“, rekao je. „Žena ne može tek tako da nestane sa lica zemlje.“

„Pitam se“, rekao je Poaro. „Zaista se pitam...“

Knjige.club

**OSMO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



Nedelje su prolazile i ispostavilo se da je samouverena izjava inspektora Blenda bila netačna. Žena je *mogla* da nestane sa lica zemlje! Lejdi Stabs nigde nije bilo ni traga ni glasa, bila živa ili mrtva. U odeći elegantnoj za sam kraljevski prijem, visokim potpeticama i velikim, crnim, slamnatim šešikom, ona je otišla sa travnjaka ispred svoje kuće i niko je nikada više nije video. Njen izbezumljeni suprug opsedao je policijske stanice, čak je angažovan i Skotland jard, ali Heti Stabs nigde nije bilo. Usled publiciteta koji je dat nestanku lejdi Stabs, nerešeno ubistvo Marlin Taker palo je u drugi plan. Povremeno se pojavljivao pokoji natpis u štampi u vezi sa policijskim delovanjem povodom tog slučaja, ali svi napori bili su uzaludni.

Malo po malo, javnost je izgubila interesovanje i za Marlinino ubistvo i za nestanak lejdi Stabs.

Jednog oktobarskog popodneva, dva meseca nakon dana kad se održavao vašar, inspektor Blend telefonom je pozvao Herkula Poaroa. Kazao mu je da se nalazi u Londonu i pitao može li da svrati da se vide.

Poaro mu je najsrdačnije izašao u susret.

Spustio je slušalicu, oklevao nekoliko trenutaka, a zatim okrenuo broj gospođe Oliver.

„Međutim, ne želim“, požurio je da doda nakon što je zamolio da razgovara sa njom, „da je uznemiravam ukoliko radi.“

Prisetio se kako je neprijatna gospođa Oliver bila jednom prilikom kada je prekinuo kreativan tok njenih misli i kazala kako će, za posledicu, svet biti lišen intrigantne misterije koja se razvija oko staromodnog vunenog prsluka dugih rukava.

Međutim, skoro istog trena začuo se glas gospođe Oliver.

„Predivno je što ste me upravo sada pozvali“, rekla je. „Trebalo je da dam intervju na temu 'Kako pišem svoje knjige' i sad slobodno mogu da kažem sekretarici da ih obavesti da sam neizbežno sprečena.“

„Ali, madam, ne smete mi dozvoliti da sprečim...“

„Ne radi se ovde o sprečavanju. Neopisivu ludu bih napravila od sebe. Mislim, šta bi čovek *mogao* da kaže o tome kako piše knjige? Prvo treba da se rodi ideja, zatim da se razradi i na kraju treba da se nateráš da sedneš i sve zapišeš. I to je sve! Trebalo bi mi samo tri minuta da to objasnim i toliko bi trajao intervju, pa bi svi bili nezadovoljni. Ne mogu da zamislim da je neko toliko znatiželjan da čuje pisce kako pričaju o pisanju - mislila sam da je posao pisaca da *pišu*, a ne da pričaju.“

„A ja sam, eto, upravo hteo da vas pitam nešto o načinu na koji ste pisali...“

„Slobodno pitajte, ali ja verovatno neću znati da Vam odgovorim. Mislim, čovek sedne i piše. Samo trenutak - imam na glavi jedan smešan šešir, zbog intervjuá, i *moram* da ga skinem. Izgreba mi čelo!“

Nastala je pauza, a zatim se u glasu gospođe Oliver osetilo olakšanje.

„Šeširi su danas samo simbol, zar ne? Više se ne nose iz praktičnih razloga - kako bi grejali glavu, štitili od sunca, sakrili od neželjenih pogleda - izvinite, gospodine Poaro, jeste li nešto kazali?“

„To je to! Taj Vaš tok misli... Izvrsno, neverovatno“, rekao je Poaro sa strahopoštovanjem. „Uvek... uvek mi dajete ideje... Kao i moj prijatelj Hejstings koga godinama nisam video... Ali nećemo sada o tome. Dozvolite mi da Vas nešto pitam. Poznajete li nekog atomskog fizičara, madam?“

„Poznajem li nekog atomskog fizičara?“ ponovila je gospođa Oliver s iznenađenjem u glasu. „Ne znam. Pretpostavljam da *možda* i poznajem. Mislim, imam poznanike profesore i naučnike, ali nisam sigurna čime se zapravo *bave*“

„A opet ste smislili da atomski fizičar bude jedan od osumnjičenih u *Potrazi za ubicom*?“

„Ah, na to mislite? Da bih išla u korak s vremenom. Znae, kad sam otišla da kupim poklon za sestriće prošlog Božića, nije bilo ničeg drugog osim nekakvih robota i supersoničnih igračkaka! I tako sam pomislila: najbolje je da moj glavni osumnjičeni bude atomski fizičar. Na kraju krajeva, da mi je bilo potrebno malo tehničkih izraza, uvek sam mogla da ih dobijem od Aleka Lega.“

„Alek Leg? Suprug Pegi Leg - on je atomski fizičar?“

„Jeste. Nisam ga upoznala na nekom univerzitetu, već imaju vikendicu na Dartu. Tako da, jeste, poznajem jednog atomskog fizičara.“

„Kad ste ga sreli u Grinšoru, verovatno Vam se tada javila ideja o priči o atomskom fizičaru. Ali njegova supruga nije Jugoslovenka?“

„A, ne! Pegi je prava pravcata Engleskinja!“

„Otkud Vam, onda, ideja o supruzi Jugoslovenki?“

„Zaista ne znam... možda zbog izbeglica... ili zbog onih strankinja iz obližnjeg hostela - neprestano su prolazile šumom i pričale iskvaren engleski jezik.“

„Shvatam... da, shvatam... Sad mi je mnogo toga jasnije. Postoji još nešto - postojao je trag, kako ste kazali, ispisan na stripovima koje ste ostavili Marlin.“

„Tako je.“

„Da li je glasio otprilike...“ naprezao se da se seti, „Džoni se zabavlja sa Dorin, Džordži Pordži se ljubi sa stoperkom, Beti je divna prema Tomu?“

„Za boga miloga, ne, ne... nipošto išta tako prosto. Moj trag je bio savršeno jasan. *Pogledaj u ruksak autostoperki!*“

„*Epatant<sup>10</sup>!*“, rekao je Poaro. „Naravno, to se *moralo* sakriti! I još nešto. Kazali ste da su Vam predlagane razne izmene, da ste pojedine prihvatili, a neke niste. *Je li Vaša ideja bila da navodni leš bude u kućici za brodove?* Dobro razmislite.“

„Ne, nije“, odgovorila je gospođa Oliver. „Ja sam htela da telo bude u onoj staroj kućici blizu kuće, pored azaleja. Ali su kazali da bi bilo bolje da poslednji trag bude daleko i osamljen, a pošto sam digla veliku gužvu oko traga kod paviljona, to mi se nije činilo toliko važnim i popustila sam.“

„Paviljon“, rekao je Poaro tiho. „Uvek se vraćamo na paviljon. Mladi Majki Vejmen je stajao pored njega onog dana kad sam stigao i kazao da nipošto ne bi trebalo da stoji na mestu na kome je smešten... Paviljon ser Džordža...“

„On ga je tu podigao jer je na tom mestu oluja srušila drveće. To nam je takođe kazao Majki Vejmen.“

„Takođe nam je rekao da je temelj truo... Rekao bih, madam, da ste to osetili u onoj kući... Zato ste me i pozvali... Niste mogli *videti* da je nešto loše jer leži prikriveno ispod površine... Vi ste to osetili... I bili ste u pravu.“

„Nisam sigurna da znam o čemu pričate, mesje Poaro.“

---

<sup>10</sup> *Izvršno - na francuskom, prim. prev.*



„Jeste li ikada razmišljali o tome koliku ulogu u životu igraju 'rekla-kazala'? 'Osoba A je rekla', 'Gospođa B nam je kazala', 'Gospođica C je objasnila zašto..,' i tako dalje. Ukoliko se činjenice koje su nam poznate uklapaju u ono što nam je rečeno, *mi ih ne dovodimo u pitanje*. Toliko toga nas ne zabrinjava i ne trudimo se da otkrijemo kako zaista stoje stvari.“

„Gospodine Poaro“, uzbuđeno je kazala gospođa Oliver, „zvučite kao da nešto znate.“

„Rekao bih da sam znao već izvesno vreme“, sanjivo je kazao Poaro. „Toliko je sitnih, nepovezanih činjenica... ali sve vode u istom pravcu. Izvinite, gospođo Oliver, oglasilo se zvono na mojim ulaznim vratima. Inspektor Blend mi je došao u posetu.“

Spustio je slušalicu i otišao da sačeka gosta.

Knjige.club

**DEVETO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



„Prošla su već dva meseca“, rekao je Blend naslonivši se na naslon stolice na kojoj je sedeo i lagano srknuo čaj kojim ga je Poaro poslužio u porcelanskoj šoljici.

„Dva meseca - a od nje ni traga ni glasa. U ovoj zemlji nije tako lako nestati. Ne, ako odmah krenemo u potragu. A krenuli smo. Ne mogu reći da je otišla na jahti onog muškarca. Nije. Vrlo pažljivo smo pretražili taj brod i ona nije bila na njemu - živa *ili* mrtva.“

„Kakva je ta jahta?“ pitao je Poaro.

Blend ga je sumnjičavo pogledao.

„Nije konstruisana za krijumčarenje, ako ste na to mislili. Nema nikakvih skrivenih pregrada niti tajnih ostava.“

„Nisam na to mislio. Pitao sam samo kakva je jahta - velika ili mala?“

„Oh, sjajna je - sigurno je koštala pravo bogatstvo. Vrlo je moderna i sveže ofarbana, ima i luksuznu opremu.“

„Baš tako“, rekao je Poaro. Zvučao je zadovoljno.

„Na šta insinuirate, gospodine Poaro?“

„Pol Lopez je bogat čovek. To je veoma značajno.“

„Možda. Ali ne vidim zašto. Šta mislite da se dogodilo lejdi Stabs, gospodine Poaro?“

„U to nemam ni najmanje sumnje - lejdi Stabs je mrtva,“

Blend je lagano klimnuo glavom.

„Da, i ja tako mislim. Našli smo njen šešir. Izbacila ga je reka. Bio je od slame i plutao je. A telo... tog popodneva digla se poveća plima. Odnela je telo do mora. Jednog dana će se negde pojaviti - mada će biti teško identifikovati ga nakon toliko vremena. Da, u to sam sasvim siguran. Završila je u Dartu, ali je li to bilo ubistvo ili samoubistvo?“

„Ponovo bez sumnje - bilo je ubistvo“, rekao je Herkul Poaro.

„Ko ju je ubio?“

„Ne možete ni da pretpostavite?“

„Mogu da pretpostavim, ali nemam dokaz. Mislim da ju je ubio Pol Lopez. Prišao je Grinšoru na maloj jahti sam samcijat, setite se. Verujem da je pristao pored kućice za čamce, a da mu je ona pošla u susret da ga sačeka. Deluje nemoguće da je mogao da je udari u glavu ili izbode, zatim gurne telo u vodu, a da ga pritom niko ne vidi - s obzirom na činjenicu da je leti mnogo plovila na reci - ali pretpostavljam da ako neko ne očekuje da vidi ubistvo, onda ga neće ni videti! Mnogo je vike, cike, ljudi jedni druge guraju sa čamaca i sve se to smatra letnjom zabavom! Jedina osoba koja *jeste* videla da se to desilo bila je Marlin Taker. Videla je sa prozora kućice za čamce i stoga je i ona morala biti ubijena.“

Zastao je i upitno pogledao Poaroa.

„Ali nemamo dokaz“, rekao je. „A Lopez je otišao kući. Nismo imali na osnovu čega da ga zadržimo. Ne znamo čak ni *zašto* je ubio Heti Stabs. Nije bio u pitanju materijalni dobitak. Ona nije posedovala nikakvo imanje tamo niti je imala išta svog novca - postoji samo izjava koju je ser Džordž sačinio šest meseci nakon što su se venčali. Proverili smo finansije. Ser Džordž je veoma bogat čovek - dok je njegova supruga praktično bez prebijene pare.“

Ogorčeno je uzdahnuo.

„Šta li je motiv, gospodine Poaro? Šta je Lopez dobio?“

Poaro se naslonio u svojoj stolici, spojio vrhove prstiju i progovorio mirnim tonom.

„Poredajmo poznate činjenice hronološkim redom. Grinšor kuća je data u prodaju. Kupio ju je ser Džordž Stabs koji se nedavno oženio devojkom sa Antila, siročetom koje se školovalo u Parizu i koje je nakon smrti roditelja na staranje prihvatila gospođa Folijat kojoj je on dozvolio da živi u baštenskoj kućici na imanju. Prema tvrdnjama jednog starca koji je nekada bio zaposlen kod Folijatovih, u Grinšoru će uvek biti Folijata.“

„Mislite na starog Merdla? Koji je živio u kućici pored keja?“

„Živio? Je li umro?“

„Jedne noći je previše popio, tako kažu, kad se vraćao sa suprotne strane reke; okliznuo se dok je izlazio iz čamca i udavio se.“

Poaro je prokomentarisao: „Nesrećan slučaj? Pitam se...“

„Mislite da nije bio nesrećan slučaj? Da li je on nešto znao, možda, o smrti svoje unuke?“

„Unuke?“, Poaro se naglo uspravio. Oči su mu zasijale od uzbuđenja. „*Je li Marlin Taker bila njegova unuka?*“

„Jeste. Dete njegove ćerke jedinice.“

„Naravno“, rekao je Poaro. „Naravno... Trebalo je to da pretpostavim...“

Blend se unervozio.

„Gospodine Poaro, znate, ne razumem...“

Poaro je autoritativno podigao ruku.

„Dozvolite da nastavim. Ser Džordž je doveo svoju mladu ženu u Grinšor. Dan pre nego što su stigli izbila je strahovita oluja. Oboreno drveće ležalo je posvuda.“

Nakon mesec ili dva ser Džordž je podigao nešto što se naziva paviljon - upravo na mestu na kome je krupan hrast iščupan sa korenom. Sudeći po arhitekti, to je vrlo neprimereno mesto da se jedna takva stvar izgradi.“

„Smem li da se usudim reći da Džordž Stabs i nije umeo bolje?“

„Neko mi je rekao da je on čovek od ukusa, pa je ta odluka iznenađujuća...“

„Gospodine Poaro, kuda sve ovo vodi?“

„Pokušavam da rekonstruišem priču - priču kakva mora zaista biti.“

„Ali, gospodine Poaro, zar se ne udaljavamo od ubistva?“

„Ovo jeste priča o ubistvu. Ali treba da počnemo od početka...“

Knjige.club

**DESETO**  
**POGLAVLJE**  
Knjige.club



Herkul Poaro je na trenutak zastao ispred velike, gvozdene kapije. Posmatrao je kolski put ispred sebe. Zlatno i crvenkasto lišće padalo je sa drveća. Ivica travnjaka bila je pokrivena sitnim ciklamama boje sleza.

Poaro je uzdahnuo. Opčinila ga je lepota Grinšora. Zatim se okrenuo i krajnje pažljivo pokucao na vrata bele baštenske kućice.

Nakon nekoliko trenutaka odugovlačenja začuo je korake unutra, spore, oklevajuće korake. Vrata je otvorila gospođa Folijat. Ovog puta nije bio iznenađen što je izgledala staro i krhko.

Rekla je: „Gospodine Poaro? Vi?“, i ustuknula.

„Mogu li da uđem?“

„Naravno.“

Povela ga je ka malom salonu. Na postolju iznad kamina stajale su krhke porcelanske figure, nekoliko fotelja bilo je presvučeno izvrsnom pepito tkaninom, a servis za čaj stajao je na malom stolu. Nekolicina izabranih vrednih predmeta iz prošlosti ovde je pravila društvo staroj dami koja je nadživela svoju decu.

Ponudila je Poarova čajem koji je on odbio. Zatim je pitala tihim glasom;

„Zašto ste došli?“

„Mislim da možete da pretpostavite, madam.“



Pokušala je da izbegne odgovor.

„Veoma sam umorna“, rekla je.

„Znam. Desile su se tri smrti - Heti Stabs, Marlin Taker i stari Merdl.“

Oštro je kazala:

„Merdl? To je bio nesrećan slučaj. Pao je sa keja. Bio je star, poluslep i pio je u pabu.“

„Ne bih rekao da je bio nesrećan slučaj. Merdl je suviše znao.“

„Šta je znao?“

„Prepoznao je lice, ili način hoda, ili pokret. Razgovarao sam sa njim jednom prilikom kad sam ranije bio ovde. Kazao mi je nešto o porodici Folijat - o Vašem svekru i suprugu i Vašim sinovima koji su stradali u ratu. Samo što nisu *obojica* nastradala, je li tako? Vaš sin Henri je potonuo zajedno sa brodom, ali Vaš drugi sin Džejms nije nastradao. On je dezertirao. U početku je verovatno proglašeno da je *najverovatnije mrtav*, a Vi ste kasnije svima ispričali da je ubijen. Niko nije imao razloga da sumnja u Vašu izjavu. Zašto bi?“ Poaro je zastao, a zatim nastavio: „Nemojte pomisliti da ne saosećam sa Vama, madam. Život Vas nije mazio, znam. Ne možete imati nikakve iluzije u vezi sa svojim mlađim sinom, ali on je ipak Vaš sin i Vi ga volite. Učinili ste sve što ste mogli da mu pružite novi život. Brinuli ste o mladoj devojci, pomalo zaostaloj, ali vrlo bogatoj. Da, bila je bogata. Ali Vi ste predstavili da je siromašna i da ste je savetovali da se uda za bogatog čoveka mnogo starijeg od nje. Zašto bi iko posumnjao u Vašu priču?

Ponoviću, to se nikoga nije ticalo. Njeni roditelji i bliži rođaci su nastradali. Ona je bila na školovanju u Parizu i francuski advokati su nastupali po uputstvima koja su dobijali iz San Migela. Kad se udala, preuzela je kontrolu nad svojim

bogatstvom. Bila je, kao što ste mi sami rekli, poštena, fina, podložna tuđem uticaju. Sve što je njen suprug tražio od nje da potpiše ona bi potpisala. Hartije od vrednosti su verovatno promenjene i preprodate nekoliko puta, ali na kraju je ipak postignut željeni krajnji finansijski rezultat. Ser Džordž Stabs, nov identitet koji je uzeo Vaš sin, bio je bogat čovek, a njegova žena je bila bez prebijene pare. Nije zakonski prekršaj uzeti titulu ser'. Titula izaziva poverenje - sugeriše, ako ne poreklo, ono zasigurno bogatstvo. I bogati ser Džordž Stabs, stariji, izmenjenog izgleda i puštene brade, kupuje Grinšor i dolazi da živi u svojoj kući, tamo gde pripada. Nakon ratnih razaranja nije ostao niko ko bi ga mogao prepoznati, ali starom Merdlu je pošlo za rukom. Saznanje je čuvao za sebe. Kada mi je lukavo rekao da će *uvek biti Folijatovih u Grinšoru*, bila je to njegova privatna šala.

I sve je teklo po planu, barem ste Vi tako mislili. Vaš plan se, kako verujem, tu završavao. Obezbedili ste svom sinu bogatstvo, dom njegovih predaka i, iako je njegova supruga bila zaostala, bila je lepa i poštena devojka i nadali ste se da će on biti fin prema njoj i da će ona biti srećna,

Gospođa Folijat je rekla tihim glasom:

„Tako sam verovala da će biti... Ja bih bila pored Heti i brinula o njoj. Ni sanjala nisam...“

„Ni sanjali niste, a Vaš sin se čuvao da Vam ne kaže da je u trenutku kada se venčavao *već bio oženjen*. Nego šta - potražili smo spise za koje smo verovali da moraju da postoje. Vaš sin se oženio u Trstu devojkom koja je bila s jedne strane Italijanka, a s druge Jugoslovenka i nije nameravala da se rastaje od njega, kao što ni on nije nameravao da se rastaje od nje. Pristao je na brak sa Heti kao na sredstvo da dođe do bogatstva, ali otpočetak je znao šta namerava da učini.“

„Ne, ne, ja u to ne verujem! Ne mogu da verujem... To je bila ta žena, to pokvareno stvorenje.“

Poaro je neumoljivo nastavio:

„Namera mu je bila *ubistvo*. Heti nije imala rođake i tek nekolicinu prijatelja. Čim su stigli u Englesku doveo ju je ovamo. I tada je Heti Stabs umrla. Na dan održavanja vašara prava lejdi Stabs je bila mrtva osamnaest meseci - on ju je ubio iste večeri kada su stigli ovamo. Sluge su je jedva videle te prve večeri, a žena koju su ugledali narednog jutra *nije bila Heti*, već njegova supruga Italijanka koja se predstavljala kao Heti i ponašala kao ona. Tada je, takođe, sve moglo da se završi. Lažna Heti bi uspešno provela ceo svoj život kao lejdi Stabs - postepeno dozvoljavajući svojim mentalnim sposobnostima da se poboljšaju usled nečega što bi se nejasno nazivalo 'novim tretmanom'. Gospođica Brejvis, sekretarica, brzo je shvatila da lejdi Stabs nije zaostala onako kako se mislilo.

Međutim, tada se desilo nešto sasvim neočekivano. Heti je stiglo pismo od rođaka u kome ju je on obavestio da dolazi u Englesku na proputovanju jahtom i mada je nije video dosta dugo, sasvim je izvesno da ga uljez ne bi mogao zavarati.

Postojalo je nekoliko načina suočavanja sa novonastalom situacijom, mada, ukoliko bi se Pol Lopez duže zadržao u Engleskoj, bilo bi skoro nemoguće da ga 'Heti' izbegne. Sem toga, došlo je do još jedne komplikacije. Stari Merdl je razvezao jezik i svoja saznanja poverio unuci. Ona je verovatno bila jedina osoba koja ga je slušala, ali i sama ga je smatrala 'ćaknutim' i vrlo malo važnosti je pridavala njegovoj priči o tome da je u šumi video nag, ženski leš, ali i onoj da je ser Džordž zapravo gospodin Džejms. I sama je bila blago zaostala, ali i dovoljno radoznala da bocka 'ser Džordža'. Time je potpisala svoju smrtnu presudu. Supružnici su smislili način da Marlin bude ubijena, a 'lejdi Stabs' nestane pod okolnostima koje bi sumnju bacile na Pola Lopeza. Kako bi to učinili, 'Heti' je uzela drugi identitet, tačnije, vratila se svom. Uz podršku i pokrivanje ser Džordža, bilo je lako da igra dvostruku ulogu.

Došla je u hostel kao mlada studentkinja iz Italije, odatle bi izašla u šetnju i postala - lejdi Stabs. Nakon večere, lejdi Stabs bi rano odlazila u krevet, iskrala se iz kuće i vratila u hostel, provela bi noć tamo, ustala rano, izašla i ponovo postala lejdi Stabs za doručkom! Glavoboljom bi se izgovarala da vreme do popodneva navodno provede u sobi. Sem toga je, ponovo uz ser Džordžovu pomoć, izvela navodni upad na privatni posed zajedno sa devojkom koja je takođe odsela u hostelu. Promena garderobe nije predstavljala problem - šorts i majica ispod elegantnih haljina koje je nosila lejdi Stabs. Teška šminka za Heti, šeširi širokog oboda koji su joj skrivali lice; marama, velike naočare i crvenkasta kosa za Italijanku. Obe sam ih video - i ni pomislio nisam da su ista osoba. 'Lejdi Stabs' se iskrala sa vašara, otišla do izolovane kućice za čamce i zadavila Marlin kojoj ništa nije bilo sumnjivo. Zatim je bacila svoj šešir u reku, spakovala elegantnu haljinu i cipele sa visokim potpeticama u ranac koji je ranije sakrila u blizini kućice za čamce. Zatim se vratila na vašar kao Italijanka, pridruživši se svojoj povremenoj poznanici, Holanđanki, malo se prošetala unaokolo, a zatim, kao što je ranije najavila njena poznanica, otišla lokalnim autobusom kao nimalo sumnjiva osoba. Kroz hostel dnevno prođe oko četrdeset, pedeset mladih. Ne izazivaju nikakvu sumnju, niti interesovanje. Zatim se vratila u London da povučeno sačeka pogodan trenutak da 'sretne' ser Džordža i eventualno se uda za njega kada on konačno bude mogao svoju suprugu da proglasi mrtvom.“

Nastala je duga pauza. Zatim se gospođa Folijat uspravila u fotelji. Glas joj je bio hladan kao led.

„Priča je zaista fantastična, gospodine Poaro“, rekla je. „Uveravam Vas da nikada nije bilo više od jedne lejdi Stabs. Jadna Heti je uvek bila - jadna Heti.“

Poaro je ustao, prišao prozoru i otvorio ga.

„Oslušnite, madam, šta čujete?“

„Pomalo sam nagluva. Šta bi trebalo da čujem?“

„*Udarce krampa...* Razbijaju betonske temelje paviljona. Odlično mesto da se zakopa telo - tamo gde je drvo iščupano iz korena i zemlja već rastresena. Zatim, da bi sve bilo sigurno, preliven je beton preko mesta na kome telo leži, a na tom betonu je iznikao paviljon...“ Ljubazno je dodao: „Paviljon ser Džordža...“

Dug, drhtav uzdah oteo se gospođi Folijat.

„Ovo je zaista prelepo mesto“, rekao je Poaro. „Samo ima jednu manu... Čoveka koji ga poseduje...“

„Znam.“ Glas joj je bio promukao. „Oduvek sam znala. Plašio me je čak i kad je bio dete... Nemilosrdan... bez kajanja... i bez griže savesti... ali on je moj sin i volim ga... Trebalo je da progovorim nakon Hetine smrti... Ali on je moj sin, kako sam *ja* mogla biti ta koja će ga izdati? I stoga, zbog mog ćutanja - ono jadno dete je ubijeno... a nakon nje i stari Merdl... Kada bi svemu tome bio kraj?“

„Sa ubicom nema kraja“ rekao je Poaro.

Pognula je glavu. Na trenutak je stajala tako, rukama prekrivši oči.

Zatim je gospođa Folijat iz Grinšora, potomak nekoliko generacija vojnika, ustala. Pogledala je Poarova pravo u oči, a glas joj je bio zvaničan i uzdržan.

„Hvala Vam, gospodine Poaro“, rekla je, „što ste lično došli sve ovo da mi saopštite. Hoćete li biti ljubazni da me sada ostavite? Postoje situacije sa kojima čovek treba da se suoči sam...“

*Agata Kristi*  
*i Paviljon u Grinšoru*  
*Džona Kurana*

Sredinom pedesetih godina prošlog veka Agata Kristi je svela broj objavljenih knjiga na jedan naslov godišnje, godišnjak *Kristi za Božić*. Tokom te decenije učvrstila je svoj ugled dramaturga sa osam premijera u londonskom Vest endu u periodu između 1951. i 1960. To je bilo njeno zlatno pozorišno doba, pomalo nauštrb Kristinim romanima u knjižarama. U tom periodu nastalo je i najupečatljivije delo sa Poaroom kao glavnim likom... a zatim je prerađeno.

Novembra 1954, njen agent, Edmund Kork iz Hjudžs Mesija, pisao je eparhijskoj upravi finansija u Ekseteru da bi njegova klijentkinja volela da vidi novi prozorski vitraž u crkvi Svete device Marije u Čurston Feresu, koju je Agata Kristi posećivala. U *Autobiografiji* se prisetila kako joj je „posebno zadovoljstvo predstavljalo pisanje priče... koja je trebalo da doprinese nabavci novog vitražnog prozora u crkvi u mom okrugu... Želela sam da to bude jedan lep i veseo prozor u koji će deca sa radošću gledati.“

Međutim, kako će se ispostaviti ironijom sudbine, ona je za priču kazala da je bila „duga-kratka - čini mi se da su je tako nazvali: nešto između romana i kratke priče. Novac od prodatih autorskih prava za tu priču trebalo je da bude doniran fondu osnovanom u svrhu postavljanja novog vitraža, a autorki je trebalo da pripadne čast da izabere umetnika i dizajn. Eparhijska uprava i lokalna crkva bile su veoma

zadovoljne tim dogovorom i pismo od 3. decembra 1954. potvrdilo je da „gospođa Maloven (Agata Kristi) namerava da ustupi crkvenom fondu zaradu od prodaje autorskih prava časopisu za objavljivanje duge-kratke priče. Očekivana zarada bila je procenjena na hiljadu funti (što bi po današnjim vrednosnim merilima bilo ekvivalentno sumi od dvadeset hiljada funti).“

Do marta 1955, međutim, eparhijski odbor je postao nestrpljiv po pitanju napretka prodaje autorskih prava. Nažalost, prvi put nakon trideset i pet godina, ispostavilo se da je priču bilo nemoguće prodati. Problem je predstavljao njen obim; to je bila novela - nije bio roman, niti kratka priča - što je bio nezgodan format za časopis. Iako joj je to tržište bilo plodonosno tokom karijere, „kraljica zločina“ često je imala poteškoća sa njegovim zahtevima. Iako su sa zadovoljstvom prihvatili svaku ponudu najnovijeg Kristinog naslova, urednici su vrlo često zahtevali skraćivanje teksta kako bi udovoljili zahtevima tržišta. Kako je navedeno u *Tajnim beležnicama Agate Kristi*, romani *Nemi svedok* (1937), *Zlokobni prst* (1943) i *Ko talas uhvati* (1948), uzмимо ova tri za primer, pretrpeli su takvo poniženje.

I pošto su serijalizacije uobičajeno prethodile izlasku knjige, čini se da su skraćivanja koja su zahtevali urednici časopisa uzrok pojave razlika u tekstu između britanskih i američkih izdanja pojedinih Kristinih romana sve do današnjih dana.

I tako, sredinom jula 1955. doneta je odluka da se priča povuče iz prodaje jer, citiraću Korca, „Agata smatra da je ova priča dobar materijal koji bi mogla da iskoristi za neki naredni roman standardnog obima“. Kao kompromisno, dogovoreno je rešenje da Agata napiše drugu kratku priču za potrebe crkve, koja će se takođe zvati, zbog pravnih razloga, *Paviljon u*

*Grinšoru*, ali, kako je Kork objasnio, „ona će verovatno biti objavljena pod nekim drugim nazivom“.

Tako je odbačena novela *Paviljon u Grinšoru* prerasla u roman *Dead Mans Folly*\*<sup>11</sup>, a kraća priča sličnog naziva *Paviljon u Grinšoru* bila je ponovo napisana zarad pomoći crkvi. Ta sasvim nova priča o istrazi gospođice Marpl, prvo je objavljena u britanskom Dejli mejlu decembra 1956, a marta 1957. u američkom časopisu Magazin misterije Eleri Kvin, da bi zatim bila pripojena i kolekciji *Tajna božićnog pudinga (Adventure of Chistmas Pudding)* 1960. Osim sličnosti u nazivu, ne postoji nikakva druga sličnost između dve priče i još jedna je potvrda, ukoliko je uopšte potrebna, bujnosti mašte Agate Kristi.

Možda stoga što je ovo bio lični projekat, napisan zarad mesta na kome je iskazivala svoje poštovanje vere, Agata Kristi je radnju smestila u okrug crkve i od samog početka biva jasno da se radnja odvija u Grinveju. Međutim, važno je naglasiti da posle prvog izdanja niko osim članova njene porodice i bliskih prijatelja to nije zapazio. Iako je okolinu kuće i ranije koristila u *Pet prasića (Five Little Pigs, 1943)* i spominjala brod koji je prevezio preko reke Dart u dnu dvorišta nekoliko godina kasnije u uvodnom poglavlju *Nesreće nevinih (Ordeal by Innocence 1958)*, *Paviljon u Grinšoru* je pisan sa namerom da prikaže lepotu njenog voljenog Grinveja.

Sa izuzetkom paviljona koji je u potpunosti proizvod mašte, svako mesto spomenuto u noveli, a kasnije i u romanu, zaista postoji.

Glavna kuća, „velika, bela kuća u džordžijanskom stilu koja je gledala na reku“, a koja se u noveli naziva Grinšor kućom, kasnije u romanu preimenovana u kuću Nase, odmah je

---

<sup>11</sup> *Paviljon mrtvog čoveka, kod nas preveden pod nazivom Vašar zločina, prim. prev)*



prepoznatljiva kao Grinvej kuća koju je Agata Kristi kupila 1938. Kratka istorija u vezi sa gospođom Folijat, a koja se tiče prebivališta, takođe je istinita, mada selektivno. U obe verzije spominje se baštenska kućica pored glavne kapije, „malo, jednospratno, belo zdanje... neznatno udaljeno od kolskog prilaza, okruženo malim, ograđenim vrtom”, kej, otvoren prostor okruglog oblika oko koga je stajao nizak, zaštitni parapet, tenisko igralište i hostel za mlade u neposrednoj blizini. Vrlo značajna, kućica za čamce opisana je kao slikovita i živopisna (kasnije joj je zamenjen krov) i nju je Agata predstavila kao mesto zločina. Unutrašnjost Grinšor kuće takođe se podudara sa Grinvejem: salon sa francuskim balkonima, soba na kraju hodnika prepuna „polica sa knjigama” i „stolom pored prozora”, Poaroova soba - „prostrana, svetla soba sa pogledom na reku” - preko puta koje se nalazi kupatilo i Drvo magnolije pored glavnog ulaza ispod koga su gospođa Folijat i Heti zastale da razgovaraju, kolski put koji se završava velikom, gvozdenom kapijom, vijugav i strm putić koji vodi do kućice za čamce - sve to zaista postoji u Grinveju i posetioci čak i dan danas mogu da ih obiđu i uživaju u njihovoj lepoti.

U *Tajnim beležnicama Agate Kristi* (2009) sabrani su zapisi iz beležnica Kraljice zločina u periodu između 1915. i 1975, u kojima je Agata Kristi razrađivala svoje ideje, gradila likove i kovala zavere. Sama je lepo zapisala u uvodu *Putnika za Frankfurt (Passenger to Frankfurt, 1970)*; „Ukoliko vam se određena ideja učini privlačnom... razradite je, ukrotite i postepeno joj dajte oblik“. To 'razrađivanje' i 'kroćenje' dešava se na stranicama njenih *73 Beležnice*.

Beleške koje se odnose na *Vašar zločina*, koji je objavljen novembra 1956, uz prethodnu serijalizaciju u časopisu *Džon Bul* četiri meseca ranije, nalaze se u *Beležnicama* 45 i 47. Međutim, s obzirom na istoriju nastanka knjige, nemoguće je

sa sigurnošću tvrditi da li se beleške odnose na prvobitnu novelu ili na završnu verziju romana koji je kasnije iz nje nastao. Čini se da se *Beležnica 47* najverovatnije odnosi na prvobitnu „Grinšor“ verziju, a *Beležnica 45* na verziju *Vašara zločina*. *Beležnica 47* je razrada detalja osnovnog zapleta koja ukazuje na poigravanje idejama u njihovom samom nastanku. Na petnaest stranica ove *Beležnice* Kristi skicira ceo zaplet *Paviljona u Grinšoru*, da bi u proširenoj verziji kasnije trebalo samo detaljno da ga razradi jer su osnove postavljene dve godine ranije. Iako se u istoj *47 Beležnici* (kao moguć) pojavljuje naslov *Paviljon*, kao i širi nazivi *Sandersonov paviljon* i *Grandisonov paviljon*, čini se da ga je naziv *Grinšor* upotpunio. Mnoge od narednih zabeleški su našle svoje mesto u zapletu, mada je ideja o pojavljivanju brata, ali i ljubavnika lejdi D navodnog studenta' odbačena.

*Ser Džordž se ženi sa Heti Deloran - ona je mentalno zaostala - on kupuje Grinšor i dolazi u njega sa svojom suprugom - sprema se podizanje paviljona - ona je pokopana. Sutradan niče paviljon.*

*Naredna lejdi Denison (Stabs) zauzima njeno mesto - sluge ništa ne primećuju - odlaze u šetnju - druga devojka se vraća (iz kućice za čamce). Zatim ser Džordž i lejdi Denison postaju poznati u narednih devet meseci? Tri meseca? Nakon toga dolazi trenutak kada lejdi D treba da nestane - odlazi u London i vraća se - igra dvostruku ulogu pretvarajući se da je studentkinja (je li mladić zaista njen brat? Sa njom)*

*Menja odeću + pojavljuje se (iz kućice za čamce? Paviljona? Šatora proročice?) kao studentkinja iz hostela - vraća se tamo - ima da ispriča priču o lejdi D i ljubavniku? Arhitekti?*

Naredne beleške odnose se na uvodnu scenu - telefonski razgovor mesje Poaroa i gospođe Oliver - i na druge ideje, od kojih su sve pretrpele manje izmene - vašar u vrtu/vašar konzervacije, devojka izviđač/dečak izviđač žrtva - uključujući

*Gospođa Oliver poziva Poaroa - ona je u Grinveju - poslom - organizuje potragu za blagom ili potragu za ubicom za vašar konzervacije koji tu treba da se održi.*

*'leš' će biti dečak izviđač u kućici za čamce za koju treba da se nađe ključ sledeći 'tragove', a pravi leš je zakopan na mestu gde je drvo iščupano iz korena i gde je nikao paviljon.*

*Još neke ideje*

*Stoperka (devojka?) iz susednog hostela - prava lejdi Banermen (Stabs) nosi dugu svetlucavu haljinu + bisere itd., a ispod nje šorts i majicu.*

Kao što je često radila kada je stvarala zaplet nove priče, Kristi je tražila motiv i smišljala pozadinu, i spisak 'A. B. C, D.' varijanti često se pojavljuje u njenim *Beležnicama*.

Na narednom spisku jedino je varijanta 'A' u potpunosti odbačena; elementi tri ostale mogućnosti su uključeni u radnju, mada Pitera Lestrade nema ni u jednoj verziji.

*Ko koga želi da ubije*

*A. Supruga želi da ubije bogatog P(itera) Lestradu. Ima ljubavnika - oboje siromašni*

*B. Mladu suprugu prepoznaje neko ko zna da je ona već udala. Ucena?*

*C. P. Lestrada - ima prvu ženu koja nije mrtva - (u Južnoj Americi?) - sestra njegove supruge ga prepoznaje*

*Devojka iz Češke iz hostela? P spominje da je primetio devojku iz hostela kako prolazi njegovim imanjem - primećeno je da se raspravljaju (ali se nije čulo) - on odlučuje da je ubije*

*D. Gospođa Folijat - pomalo ekscentrična ili mladi Folijat u hostelu?*

.....

*Gospođa Folijat poreklom iz porodice koja je podigla kuću - koja sada pripada ser Džordžu Stabsu i njegovoj lepoj, mladoj ženi - Čileanki? - od majke Italijanke - Kreolki? - bogatih trgovaca šećerom - devojka je slaboumna. Priča se da je ser Dž zaradio novac poslovima sa vojskom... pravi ser Dž (siromah) namerava da ubije suprugu i nasledi njen novac.*

Uporedo sa zapletom Kristi, takođe, skicira:  
*Plan gospođe Oliver*

*Oružje*

*revolver*

*nož*

*dugačka marama*

.....

*Otisci stopala (u betonu)*

*Katalog ruža, gladiola ili kopriva? Označen?*

*Cipela*

*Fotografija*

<i>Ko?</i>	<i>Žrtva</i>
<i>Zašto?</i>	<i>Motiv</i>
<i>Kako?</i>	<i>Oružje</i>
<i>Kada?</i>	<i>Vreme</i>
<i>Gde?</i>	<i>Mesto</i>

Ovoliko osmišljavanja i razabiranja, a opet se dve objavljene verzije neznatno razlikuju. Kada je gospođa Oliver objašnjavala svoj kreativni proces stvaranja i probleme koji ga prate, teško je ne čuti glas autorke koja je stvorila njen lik. Ne treba zaboraviti ni da je Agata Kristi smislila igru *Potraga za blagom/ubicom* mnogo godina ranije na Ostrvu Men. Iz toga proizašla priča „Manx Gold“ i fascinantna istorija tog jedinstvenog napora može se naći u posmrtnoj kolekciji *Dok svetla gore* (1997).

Poslednja intrigantna preliminarna beleška prikazuje Kristinu već obaveznu razradu svake moguće varijacije zapleta, uprkos činjenici da je na prethodnoj strani u *Beležnici* već imala (manje-više) određene delove svoje priče:

*Da li Morin (Marlin) odlazi na 'čaj'- zamenjuje je devojkastoperka? Zatim devojkastoperka biva ubijena.*

Prvo izdanje *Paviljona u Grinšoru* pruža čitaocima uvid u stvaralački proces najprodavanije spisateljice na svetu. Za razliku od drugih romana koji su nastali širenjem kratkih priča

- *Tržišna misterija/Ubistvo u maloj ulici, Žuti iris /Iskričavi cijanid*

-ovde priča ostaje ista, pa je moguće pratiti njenu rekonstrukciju. To prerastanje novele u roman odigralo se na stranicama *Beležnice 45*, na kojima se nalaze i uputstva koje je Agata ostavljala samoj sebi

- razraditi scenu, izmene na strani 12, detaljnije ispitivanje, razraditi scenu doručka

- tokom procesa rada. Odrednica strana 12' najverovatnije se odnosi na originalni rukopis na kome je radila, zapisujući scene i odeljke koje je trebalo razraditi, i praveći raspored koji se odnosio na najvažnije događaje:

16.05 - H(eti) kaže gospođici B da odnese čaj

16.10 - H ulazi u šator - izlazi na zadnji izlaz i odlazi do kolibe - preoblači se u devojku - odlazi u kućicu za čamce -

16.20 - zove Marlin - davi je zatim se vraća + stiže kao Italijanka...

16.30 - odlazi sa devojkom iz Holandije + sa ruksakom na leđima?... Holandanka odlazi u Dartmout - Italijanka u Plimut

I na kraju, dirljivo, Spenserovi stihovi koje citira gospođa Folijat na kraju III poglavlja novele i IV poglavlja romana jesu isti oni stihovi koji stoje na nadgrobnom spomeniku Agate Kristi: „San nakon napornog rada, luka nakon nemirnog mora, olakšanje nakon rata, smrt nakon života, najljubaznije molim...“

Skoro četrdeset godina nakon njene smrti armije njenih obožavalaca mogu da uživaju u ovom ranije neobjavljenom primerku njene umetnosti.

*Dr Džon Kuran*

*Dablin, Januar 2014.*

## AGATA KRISTI (1890. - 1976.)

široom sveta je poznata pod nadimkom „kraljica zločina“. Njena prva knjiga *Tajanstveni događaj u Stajlsu*, napisana je tokom Prvog svetskog rata i upoznaje nas sa Herkulom Poaroom, belgijskim detektivom sa 'malim, sivim ćelijama', koji se kasnije pojavljuje u skoro 100 različitih romana i kratkih priča u narednih pedeset i više godina. Agata je, takođe, stvorila i stariju detektivku, gospođicu Marpl, kao i više od 2000 živopisnih likova u svojih 80 knjiga.

Dela Agate Kristi prodana su u više od milijardu primeraka na engleskom jeziku, kao i još milijardu na više od sto jezika, što je čini najprodavanijim romanopiscem u istoriji.

Njene priče pojavljuju se u štampanom obliku, a takođe su uspešno adaptirane i u pozorišne predstave, filmove, televizijske i radijske formate, zvučne knjige, stripove i interaktivne igrice, a njeni mnogobrojni pozorišni komadi uživali su pohvale kritike - najčuveniji, *Zamka za miševе*, čija je premijera bila 1952. najduže je igrana predstava u istoriji.

Agata Kristi je 1971. dobila počasnu titulu *Lady*<sup>12</sup>.

*Scan i obrada: Knjige.Club Books*

---

<sup>12</sup> engl. *lejdi* - naziv koji stoji uz ime ženskog nosioca Ordena Ujedinjenog Kraljevstva a koji dodeljuje monarh, Ekvivalent za muški pol je titula *ser*. Titula se dodeljuje za životnu posvećenost i izuzetan doprinos za veliki broj oblasti, prim. prev.